

ZVONA

MJESEČNIK ZA
KRŠĆANSKU KULTURU

**BROJ
1/568**

SIJEČANJ/VELJAČA 2024.
RIJEKA
GODINA IZLAŽENJA LXII.
CIJENA 1€

*Razgovor: Anton Šuljić,
svećenik, novinar,
izdavač i pjesnik*

**Hrvatski
tradicionalizam
uvijek je bio
biti s papom**

Teološko kulturna tribina

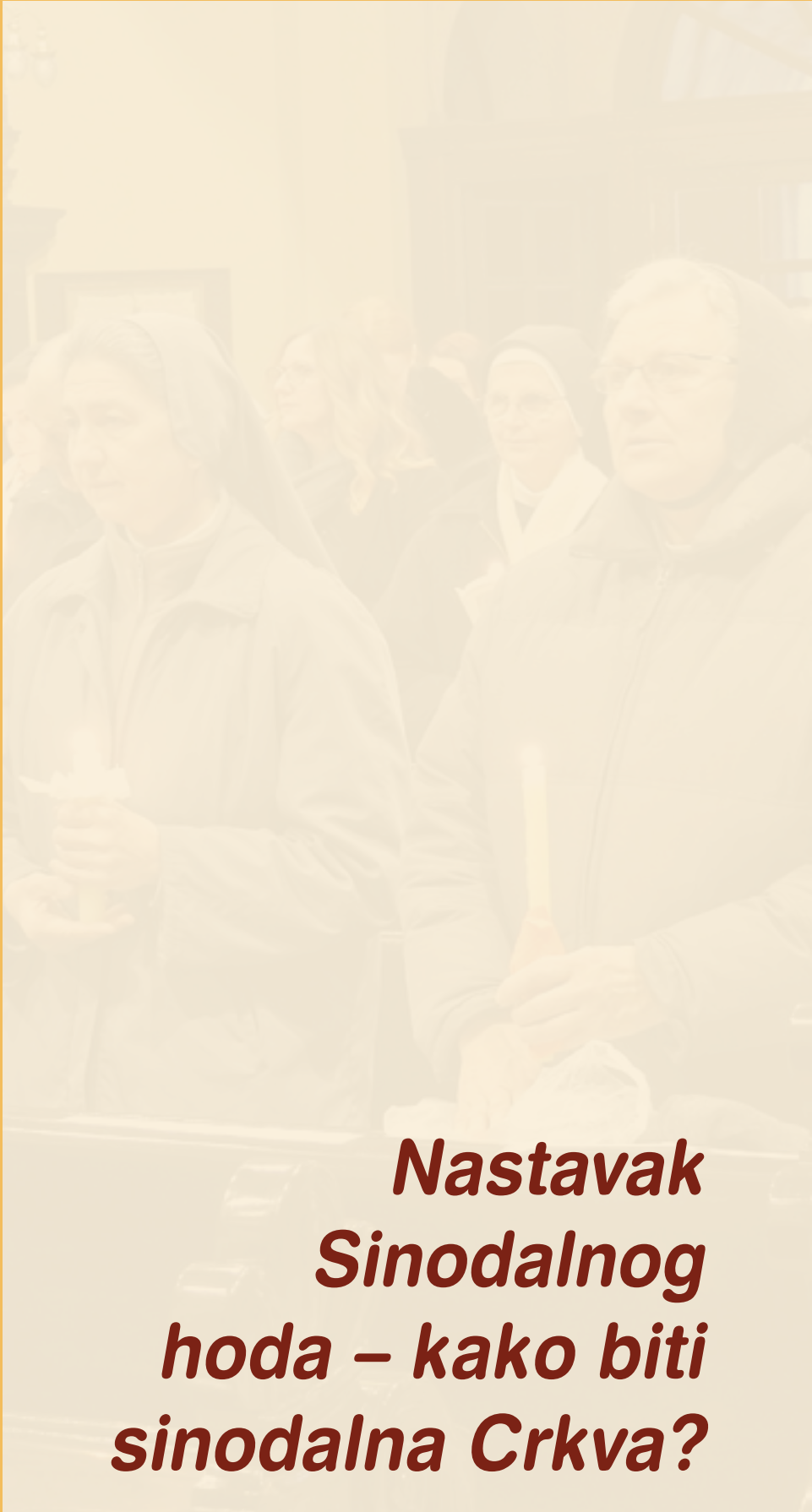
***Fiducia supplicans*
– o bogatstvu
blagoslova kao
izričaja Božjeg
milosrđa**

Kolumna

**Zašto Bog
dopušta ratove
i patnje?**

*Spomen na
nadbiskupa Uhača*

**Od Uhača
možemo učiti u
mногоčemu**

***Nastavak
Sinodalnog
hoda – kako biti
sinodalna Crkva?***

SADRŽAJ:

Zvona zvone

Može li korizma biti sloboda?2

Sinodalni hod

Nastavak Sinode –
kako biti sinodalna Crkva?3

Kolumna

Zašto Bog dopušta
ratove i patnje?4

Teološko kulturna tribina

Fiducia supplicans –
o bogatstvu blagoslova kao
izričaja Božjeg milosrđa5

Komentar

Crkva nije carinarnica i ne
odbacuje svoju djecu6Razgovor: Anton Šuljić, svećenik,
novinar, izdavač i pjesnikHrvatski tradicionalizam
uvijek je bio biti s papom7-9

Događanja10

Poruka pape Franje za 32. Svjetski dan
bolesnika (11. veljače 2024.)„Nije dobro da je čovjek
sam.“ Liječiti bolesne liječeći
međusobne odnose11

Dopisništvo Vatikan

Blagoslov ili surovost12

Spomen na nadbiskupa Uhača

Od Uhača možemo
učiti u mnogočemu14Ponizna ljubav prema
svojima i velikodušna
ljubav prema drugima15

Medicinski kutak

Post i zdravlje16

Crtice iz Gorskog kotara

Školski vrtovi

Gorskoga kotara17

Biblija

Kako postići trajni mir? Pavlov
odgovor u Poslanici Efežanima18

Crkvena glazba

Uloga svećenika, psalmista,
pjevačkog zbora,
orguljaša i puka19

Iz povijesne riznice

Prije 120 godina položen
temeljni kamen za kapucinsku
crkvu Gospe Lurdske20-21

Gospićko-senjska biskupija22

Duhovni kolaž23

Caritas24 – 25

Riječka nadbiskupija26-27

Dan života28

Zvona zvone

Može li korizma
biti sloboda?

“Poziv na slobodu zahtjevan je”, piše papa Franjo u svojoj poruci na početku ovogodišnje korizme. Korizmena poruka odlučio je posvetiti temi slobode, a ne, npr., blagoslova iako se reakcije na Deklaraciju *Fiducia supplicans* ni nakon više od mjesec dana od njezina objavljivanja ne stišavaju. I ovdje, govoreći o slobodi u korizmi, izaziva pozornost jer može se činiti da spaja nespojivo - slobodu i odricanje.

Paradoks slobode u korizmi ili slobode u služenju i sam je još ranije uočio. Čitamo to npr. u jednoj od kateheza kojima je u jesen 2021. tumačio poslanicu Galačanima. „Nailazimo na paradoks u evanđelju: oslobođeni smo služenjem, a ne činjenjem onoga što nam se prohtije. Paradoks je to koji se objašnjava kroz ljubav.“

Naravno, papa Franjo slobodu tumači u svijetlu uskrsnuća. Jasno je to već iz naslova korizmene poruke „Bog nas vodi kroz pustinju do slobode“. Korizmu tako promatramo kao pustinju, kao postaju na putu prema slobodi, prema uskrsnuću. No, može li čovjek već u korizmi biti slobodan? Može li čovjek biti slobodan i u pustinji? Ili čak, može li čovjek biti slobodan u zatvoru? Papa Franjo kaže: može. „Korizma je razdoblje obraćenja, vrijeme slobode“, reći će izričito dalje u poruci.

Je li upravu, možda ovisi o tome kako shvatimo slobodu. „Sloboda je činiti sve što želim“, ispalit će kao iz topa svaki adolescent. Ali to, osim što nije moguće, zapravo uopće ne dotiče bit slobode. „Sloboda je činiti što želim dok time ne dokidam tuđu slobodu“, reći će poneki umjereni humanisti i tako postaviti kakav takav sociološki okvir. „Sloboda je biti neovisan“, to bi nam spremno objasnio bilo koji antiglobalist. „Sloboda je kada donosimo racionalne odluke“, rekao bi neki, nazovimo ga, racionalist. Vidimo, slobodu možemo na razne načine definirati, a opet svaki put kada ju definiramo kao da smo ju izgubili.

To nam govori da sloboda nije toliko u definiciji koliko u čovjeku. Papa Franjo u više je navrata govorio o tome i slobodu pronašao u Bogu koji je stvorio čo-

vjeka slobodnog te u čovjekovoj povezanosti s Kristom. Ono što nas udaljava od Krista udaljava i od slobode, a to su grijeh, ljudske slabosti i navezanosti za blještavilo ovog svijeta. „Posjedujem li kršćansku slobodu? Jesam li slobodan ili sam rob svojih strasti, ambicija, bogatstva ili prolaznih hirova?“, rekao je jednom prilikom u Domu sv. Marte u Vatikanu.

No, čujmo što nam papa Franjo o slobodi poručuje ove korizme. „Krštenje je započelo naš proces oslobođenja, ali u nama ostaje neobjašnjiva čežnja za ropstvom. Neka vrsta

**Paradoks slobode u korizmi
papa Franjo i sam je još ranije
uočio. „Nailazimo na paradoks
u evanđelju: oslobođeni smo
služenjem, a ne činjenjem
onoga što nam se prohtije.“**

privlačnosti prema sigurnosti poznatih stvari, nauštrb naše slobode“, objašnjava Papa.

„Pustinja je mjesto gdje sazrijeva naša sloboda u osobnu odluku da se ne vratimo ropstvu. U korizmi pronalazimo novi kriterij pravde i zajednicu s kojom možemo napredovati putem kojim još nismo krenuli.“

Papa slobodu, izlazak iz ropstva, povezuje sa stvaranjem novog Izraela, novog svijeta i sanja slobodu za sve ljude. „U mjeri u kojoj ova korizma postane vrijeme obraćenja, tjeskobno čovječanstvo će primijetiti bujicu kreativnosti, bljesak nove nade“, poručuje papa Franjo. „Doista, proživljavamo treći svjetski rat koji se vodi u dijelovima. Ipak, skupimo hrabrosti vidjeti naš svijet, ne kao da je u samrtnom hropcu, već u procesu rađanja, ne na kraju, nego na početku velikog novog poglavlja povijesti“, zaključuje Sveti Otac u poruci za ovogodišnju korizmu.

Danijel Delonga
urednik.zvona@ri-nadbiskupija.hr

MJESEČNIK ZA
PROSJEČNU KULTURU

Izdavač: RIJEČKA NADBISKUPIJA I GOSPIČKO SENJSKA BISKUPIJA; Urednik: Danijel Delonga;
Pomoćnici urednika: Bruna Veljić, Marko Medved; Uprava: Ul. Ivana Pavla II. br. 1, 51000 Rijeka; tel: 385 51 581 200;
e-adresa: zvona@ri-nadbiskupija.hr; Uredništvo: urednik.zvona@ri-nadbiskupija.hr
Žiroračun: Nadbiskupija riječka mjesečnik Zvona, ERSTE BANKA, HR2424020061500117497;
Račun za uplate iz inozemstva: ERSTE & STEIERMAERKISCHE BANK, IBAN: HR2424020061500117497;
Godišnja pretplata: 13,27 €; Priprema i tisak: TISKARA ŠULJIĆ, Viškovo;
Naslovnica: Svijećnica - Dan posvećenog života

Nastavak Sinode – kako biti sinodalna Crkva?

Pripremio: Mario Gerić

Tema Sinode o sinodalnosti, koja je bila u središtu 16. redovne Opće skupštine Biskupske sinode u Vatikanu u listopadu 2023. godine, nastavlja se i tijekom ove godine, do sljedećeg zasjedanja Opće skupštine Biskupske sinode u listopadu 2024. U smislu priprema i doprinosa mjesnih Crkava ovom završnom sinodskom događanju krajem ove godine one su pozvane promišljati i razlučivati objavljene sažetke zasjedanja s ciljem promicanja daljnjih konzultacija i davanja određenog doprinosa za spomenuto zasjedanje. Tim povodom biskupi cijeloga svijeta primili su i dokument Generalnog tajništva Sinode biskupa popraćen pismom kardinala Maria Grecha (glavni tajnik) i Jean-Claudea Hollericha (glavni izvjestitelj Sinode).

U dokumentu se prije svega ističe važnost iskustava koje su mogli imati sudionici zasjedanja Opće skupštine, podsjećajući na to kako „njihova priča može prenijeti bogatstvo iskustva koje nijedan tekst ne može sažeti, a koje je neizostavan dio dara koji smo primili“. U njemu se pojašnjava kako se sinodalni proces nastavlja prema određenim smjernicama podcrtavajući, riječima kojim je papa Franjo odobrio ovaj dokument, kako se radi o Sinodi o sinodalnosti, a ne o ovoj ili onoj temi... „Bitno je kako se promišlja, odnosno na sinodalni način“. Što se tiče pojedinačnih tema koje su se do sada pojavile, dokument ističe da neke od njih „trebaju biti obrađene na razini cijele Crkve i u suradnji s dikasterijima Rimske kurije, kao što je, na primjer, preliminarno promišljanje o ažuriranju Zakonika kanonskoga prava, Ratio fundamentalis o izborzbi zaređenih službenika ili dublje teološko i pastoralno istraživanje o đakonatu te o pristupu žena đakonatu. Kao plod rada sinodalne skupštine, popis ovih tema bit će predan Svetom Ocu. Na onima koje on naznači, bit će pozvane skupine stručnjaka sa svih kontinenata da rade na sinodski način, uz sudjelovanje nadležnih dikasterija Rimske kurije, u crkvenom dinamizmu kojim koordinira Generalno tajništvo Sinode.“ Izvješće o napretku ovog zadatka bit će predstavljeno na sjednici u listopadu 2024.

Što se tiče biskupskih konferencija i mjesnih Crkava, temeljno pitanje za nastavak sinodalnog hoda jest: „Kako biti sinodalna Crkva u poslanju?“ Cilj bu-

dućih razlučivanja u tom smislu bio bi identificirati putove koje treba slijediti i sredstva koja treba usvojiti kako bi se „pojačala izvornost svake krštene osobe i svake Crkve u jedinstvenom poslanju naviještanja uskrsloga Gospodina i njegova Evanđelja današnjem svijetu.“ Nije riječ o tome – kako navodi dokument – da se ograničimo „na razinu tehničkih ili proceduralnih poboljšanja koja strukture Crkve čine učinkovitijima, već o radu na konkretnim oblicima misionarskog zauzimanja na koje smo pozvani u dinamici je-

Od biskupskih konferencija, biskupija i zajednica vjernika na svim razinama traži se da nastave promicati inicijative za rast sinodalne Crkve u poslanju. Kao i početak sinodalnog hoda u listopadu 2021. tako i njegov formalni završetak očito potiče iznalaženje najprikladnijih inicijativa za uključivanje cijelog Božjeg naroda u ovo događanje Crkve.

dinstva i različitosti svojstvenoj sinodalnoj Crkvi“. To odgovara onome što u svom programatskom tekstu u enciklici *Evangelii gaudium* govori papa Franjo: „Sanjam o misionarskom izboru koji je sposoban preobraziti sve, tako da običaji, stilovi, rasporedi, jezik i svaka crkvena struktura postanu odgovarajući kanal za evangelizaciju sadašnjeg svijeta, a ne isključivo za samoodržanje. Reforma struktura, koju zahtijeva pastoralno obraćenje, može se shvatiti samo u ovom smislu: omogućiti da sve postanu više misionarske...“

U skladu sa spomenutim temeljnim pitanjem za nastavak sinodalnog hoda, mjesne Crkve trebale bi razlučiti kako pojačati raznovrsnu suodgovornost u poslanju svih članova Božjeg naroda. Koji načini odnosa, struktura, procesa razlučivanja i donošenja odluka u vezi s poslanjem omogućuju da ono bude prepoznato, oblikovano i promicano kao istinski crkveno? Koje bi se službe i tijela

sudjelovanja vjernika mogla obnoviti ili uvesti da se bolje izrazi suodgovornost svijetu?

Mjesne Crkve pozvane su razlučivati i o odnosu s rimskim biskupom, tj. kako „kreativno artikulirati te odnose da bi se pronašla dinamična ravnoteža između dimenzije Crkve kao cjeline i njezine lokalne ukorijenjenosti“.

Medutim, kako dokument objašnjava: u ovom novom slijedu sinodalnih susreta, dijaloga i razlučivanja nije riječ o kretanju od nule ili ponavljanju već provedenog procesa slušanja i savjetovanja, koji je označavao prvu (dijecezansku) etapu sinodalnog hoda. U ovoj je fazi, osim tijela za sudjelovanje na biskupijskoj razini i već uspostavljenog sinodskog tima, naglasak na uključivanju osoba i posebnih skupina različitih iskustava, vještina, karizmi i službi unutar Božjeg naroda. Njihova stajališta osobito su korisna u usredotočivanju na pitanje „kako“.

Na temelju prikupljenih sinteza biskupija i biskupskih konferencija izradit će se novi *Instrumentum laboris* za završno zasjedanje Opće skupštine.

Kao i početak sinodalnog hoda u listopadu 2021. tako i njegov formalni završetak očito potiče iznalaženje najprikladnijih inicijativa za uključivanje cijelog Božjeg naroda u ovo događanje Crkve (formativni susreti, teološke tribine i seminari, slavlja u sinodalnom stilu, savjetovanja na lokalnoj razini, slušanje manjinskih populacija i skupina koje žive u uvjetima siromaštva i socijalne izoliranosti, prostori u kojima se mogu rješavati kontroverzna pitanja itd.). Stoga i naša mjesna Crkva, Riječka nadbiskupija, na temelju proživljenih pozitivnih iskustava dijecezanske etape sinodalnog hoda, dijeleći ta dobra iskustva koja smatra značajnima za razvoj sinodalne Crkve, nastavlja svoju predanost održavanju živim sinodalne dinamike svoga života i poslanja promičući i nadalje inicijative za rast sinodalne Crkve. To podrazumijeva edukaciju i formaciju zaređenih službenika i vjernika, a na osobit način onih koji u dosadašnjem procesu nisu bili uključeni, siromašnih i marginaliziranih, kršćana drugih konfesija i vjernika drugih vjerskih zajednica. Jednostavno rečeno, nastavlja skupljati i širiti pozitivna iskustva sinodalnog modela Crkve.

Kao što vidimo, Sinoda o sinodalnosti još uvijek traje, a sinodalni hod naše riječke Crkve trebao bi se nastaviti i nakon Biskupske sinode u listopadu ove godine.

Zašto Bog dopušta ratove i patnje?

Dok smo obasjani zrakama Milosrđa, valja nam se svim silama truditi da se međusobno ne uništimo. Put ovozemaljskog čovječanstva nije nužno priča sa sretnim krajem.

Piše: Saša Horvat

Zašto Bog dopušta ratove i patnje? Jer smo ljudi. U srži ljudskog bića tinja borba i želja za dokazivanjem, pobjedom, preživljavanjem. Svatko se bori s tim nagnućem kako zna i umije. Nije to ništa novo ili šokantno. To je svima nama znana odlika života. Život se bori za mjesto pod suncem. Iz povijesti znamo vrlo dobro sve strahote velikih ratova kao i manjih, često groznijih građanskih ratova. No, opet, unatoč naučenosti, želja i motivi i dalje su prisutni. Povijest nas uzaludno uči, sve dok se prokletstvo ne ponovi, a razaranja preliju na cijeli svijet.

Bog nam dopušta biti ono što jesmo, ono što je oblikovano milijunima godina preživljavanja. Na svjetskoj sceni vremena preodgoj je tek nedavno započeo. Stoga se ne valja šokirati kada brojni zazivaju rat svjetskih razmjera. Evolucijski princip preživljavanja duboko je u ljudskom biću te s lakoćom izranja na površinu, u misao, riječ, pa u djelo.

Teodiceja je filozofska disciplina koja nastoji objasniti odnos Boga sa svijetom te unutar tog odnosa odgovoriti na pitanje zašto Bog dopušta toliko patnje, boli i stradanja na putu čovječanstva. Malo je bezobrazno preuzeti tu zadaću na sebe. Ipak, svi se susrećemo s tim pitanjem. Kako vjernici, tako i nevjernici, barem u obliku argumenta protiv postojanja nadnaravnog. No kad se dublje zađe na putove mogućih odgovora, brzo se zapada u šutnju. Logika ne može protiv ludila. Argument ne može protiv metka.

Nedavno sam imao čast uživo slušati predavanje svjetski poznate filozofkinje Eleonore Stump, prilikom primanja počasnog doktorata na isusovačkom fakultetu u Münchenu. U svojoj plodnoj karijeri Stump je objavila i izvrsna teodicejska promišljanja. Te večeri govorila je o pojedincima koji su, unatoč teško zamislivim tragedijama, uspjeli osmisliti vlastiti život te se oblikovati u heroja i uzor svima onima koji pate i stradavaju. Kao i brojne (možda i sve) teodiceje, i njezino predavanje u tomističkom duhu nastojalo je 'opravdati' zlo ukazujući na veće dobro koje stoji s one strane svake suze i patnje. Ipak, takve taktike kriju velike opasnosti.

Težnja prema većem dobru može poništiti, izravnati svaku patnju pojedinca čineći je nevažnom pred takvom veličinom. Teodiceja nema odgovora na pojedinačnu patnju, ali ne smije šutjeti. Pitanje je odveć bremenito.

Zašto onda Bog dopušta ratove i patnje? Jer smo ljudi i jer smo slobodni. No sloboda donosi neizvjesnost. Dok smo obasjani zrakama Milosrđa, valja nam se svim silama truditi da se međusobno ne uništimo. Put ovozemaljskog čovječanstva nije nužno priča sa sretnim krajem.

Prikazati se Bogu znači služiti ljudima

Na blagdan Prikazanja Gospodinova – Sviječnicu, 2. veljače, redovnici, redovnice, novaci i novakinje, članovi družbe apostolskog života, bratstva trećih redova i javnog vjerničkog društva koji djeluju na području Riječke nadbiskupije, okupili su se u riječkoj prvostolnici, katedrali sv. Vida na proslavu Dana posvećenog života. Svečano euharistijsko slavlje, obred blagoslova svijeća i pjevanu Večernju blagdana predvodio je riječki nadbiskup Mate Uzinić, u zajedništvu s povjerenikom za redovnice Riječke nadbiskupije, Nikolom Uravićem i drugim svećenicima redovnicima. Proslava Sviječnice zaključena je klanjanjem pred Presvetim Oltarskim Sakramentom.

Čestitajući okupljenima blagdan Prikazanja Gospodinova koji se u Katoličkoj Crkvi ujedno slavi i kao Dan posvećenog života, nadbiskup Uzinić osvrnuo se na povezanost blagdana s posvećenim, redovničkim životom. „Prikazati se Bogu znači služiti braći i sestrama, ljudima. To je Isusov život. To bi trebao biti i život svake posvećene osobe. To se osobito očituje kroz ono što je svojstveno svim redovničkim zajednicama, a što mi zovemo zavjetima ili evandeoskim savjetima. Oni su, međutim, smisleni i opravdani samo ako imaju tu dimenziju prikazanja Bogu u otvorenosti i služenju bratu i sestri čovjeku. Bogu nije potrebno naše odricanje, ono je potrebno nama i ima smisla samo ako je usmjereno prema drugima, kako bismo se drugima mogli darovati na nov način, Kristov način. Zavjeti su odricanje koje je usmjereno prema izgradnji našeg boljeg odnosa s Bogom kako bismo se mogli izgrađivati u svom boljem odnosu s bližnjima, onima kojima nas Bog na različite načine šalje. Oni su pomoć u ostvarenju onog poslanja koje nam je Bog povjerio u Crkvi i svijetu - izlazak iz sebe prema Kristu, kako bismo s Kristom u sebi i na Kristov način mogli krenuti ususret braći i sestrama“, kazao je nadbiskup.

U nastavku je, služeći se mislima Valerije Kovač iz teksta: „Redovnički zavjeti između potpunog predanja Bogu i angažirane otvorenosti prema drugima“, pobliže objasnio zavjete poslušnosti, siromaštva i čistoće, ističući pri tome kako odricanje nije samo sebi svrha te nije, u prvome redu, usmjereno samo prema onome tko se zavjetuje, nego su zavjeti smisleni i opravdani samo ako imaju dimenziju prikazanja Bogu, u otvorenosti i služenju bratu i sestri čovjeku.

FIDUCIA SUPPLICANS

Bogatstvo blagoslova kao Božjeg milosrđa

To je dokument o pastoralnom značenju blagoslova, govori o blagoslovu osoba, ne zajednica, blagoslovu koji uključuje molitvu za mir, zdravlje, dijalog, solidarnost. Za primanje blagoslova ne treba ispuniti iste uvjete kao za primanje sakramenta, istaknuo je Vranješ.

Nadbiskup Uzinić otišao je i korak dalje: „Iako sve heteroseksualne i homoseksualne veze ne možemo izjednačiti s kršćanskim pojmom braka, u tim zajednicama ima mnogo dobra poput uzajamna pomaganja, vjernosti, djece. Dakle i u situaciji tih parova postoji mnogo stvari koje su blagoslov. Zbog toga ima opravdanih razloga i za blagoslov para, a ne samo osoba.“

“**O**no što kao vjernici trebamo činiti nije samo truditi se oko obraćenja drugih, nego poraditi na svom obraćenju. Moramo se čuvati od osuđivanja drugoga jer nitko od nas nije bez grijeha“, rekao je nadbiskup Mate Uzinić 30. siječnja na tribini u riječkom Ordinarijatu, koja je bila posvećena Deklaraciji Fiducia supplicans. Objasnio je kako dokument govori o blagoslovu osoba u heteroseksualnim i homoseksualnim vezama koje ne mogu biti poistovječene sa sakramentalnom ženidbom. Nadbiskup je ipak otišao i korak dalje: „Iako ih ne možemo izjednačiti s kršćanskim pojmom braka, u tim zajednicama ima mnogo dobra poput uzajamna pomaganja, vjernosti, djece. Dakle i u situaciji tih parova postoji mnogo stvari koje su blagoslov. Zbog toga ima opravdanih razloga i za blagoslov para, a ne samo osoba.“

Istaknuo je kako je Deklaracija donesena kako bi pokazala da Crkva mora imati otvorena vrata za sve ljude, ali i da uvede reda u pastoralnu praksu i jasno kaže da nije moguće izjednačavati blagoslov sa sakramentom ženidbe, ni svaku zajednicu dviju osoba s kršćanskim poimanjem braka.

Predavač, profesor Nikola Vranješ u uvodnim je riječima podsjetio na to kako je objavljivanje Deklaracije Fiducia supplicans – Molitveno povjerenje izazvalo brojne oprečne reakcije ponajviše zbog spomena mogućnosti blagoslova osoba u homoseksualnim vezama iako nije riječ samo o njima. I sam je postavio pitanje zbog čega ta tema izaziva toliko negativnih komentara. Istaknuo je kako sva pitanja treba promatrati u okviru onoga što dokument nudi. „Zato mi se čini najbolje pustiti samome tekstu da progovori. Moguće interpretacije i špekulacije nužno je odvojiti od činjenica.“

Dokument već u predgovoru naznačava o čemu je riječ, istaknuo je Vranješ. To je dokument o pastoralnom značenju blagoslova. Istaknuo je kako Deklaracija govori o blagoslovu osoba, ne zajednice, blagoslovu koji uključuje molitvu za mir, zdravlje, dijalog, solidarnost. „Ovo nije rasprava o homoseksualnosti ni položaju LGBT zajednice. Ovaj dokument ne može se svesti na raspravu o ovim temama. S ovim dokumentom nipošto ne dolazi u pitanje tradicionalni nauk Crkve o braku kao stalnoj zajednici muškarca i žene usmjerenoj na rađanje djece. Deklaracija ne želi uvesti nikakvu liturgijsku ili paraliturgijsku praksu koja bi to dovela u pitanje. Dokument donosi istinski razvitak, evoluciju shvaćanja blagoslova, tj. proširenje shvaćanja blagoslova. To je novost ovoga dokumen-

ta. To je razvitak prema jednostavnom, pastoralno shvaćenom blagoslovu koji nema liturgijsku formu i koji je odvojen i od liturgijskog i od građanskog konteksta koji može podsjećati na sakrament ženidbe. To se jasno ističe.“

Deklaracija zapravo nije donijela nešto revolucionarno novo nego istaknula ono što u praksi Crkve već postoji. „Koliko su puta blagoslovom svećenika, koji tom gestom ne tvrdi da išta kažnjava ili ozakonjuje, ljudi mogli doživjeti Očevu blizinu izvan svojih zasluga i želja“, rekao je Vranješ citirajući papu Franju i br. 34 Deklaracije. Taj spontani, pastoralni, jednostavni blagoslov ljudima može značiti jako puno te biti odlučujući poticaj za otvaranje transcenciji, kako ističe Deklaracija.

Ovim se želi naglasiti da je pojam blagoslova nesvodiv samo na liturgijsku dimenziju. Za primanje blagoslova ne treba ispuniti iste uvjete kao za primanje sakramenta. „U suprotnom mogli bismo zasjeniti bezuvjetnu snagu Božje ljubavi na kojoj se temelji čin blagoslova. Deklaracija citira papu Franju koji ističe potrebu za pastoralnim milosrdem, kao i onu da izbjegnemo biti sudci koji samo niječu, odbacuju isključuju“, rekao je Vranješ. „Nemoguće je da je grijeh veći od božanskog milosrđa i upravo se u toj perspektivi treba promatrati čin pastoralnog blagoslova, kako se navodi u Deklaraciji. Blagoslove treba prihvatiti kao pastoralno dobro i bogatstvo.“

Vranješ je zaključio citiranjem posljednjeg članka Deklaracije: „Uzimajući u obzir navedeno, slijedeći autoritativno učenje Svetog Oca Franje, ovaj Dikasterij na kraju želi podsjetiti da je 'korijen kršćanske krotkosti, sposobnost da se osjetimo blagoslovljenima i sposobnost da blagoslivljamo [...]'. Ovaj svijet treba blagoslov i mi možemo davati blagoslov i primati blagoslov. Otac nas ljubi. A nama ostaje samo radost da ga blagoslivljamo i radost da mu zahvaljujemo i da učimo od njega ne proklinjati nego blagoslivljati.' Tako će sva braća i sestre moći u Crkvi osjetiti da su uvijek hodočasnici, uvijek prosjaci, uvijek ljubljani i, unatoč svemu, uvijek blagoslovljeni.“

Uz Deklaraciju Vranješ je analizirao i naknadno Priopćenje za javnost Dikasterija za nauk vjere u kojem ponavlja i pojašnjava neke odredbe, kao i odgovor pape Franje na „dubia“ petorice kardinala u kojima se spominje i ova tematika, te odgovora Kongregacije za nauk vjere iz 2021. godine po pitanju blagoslova istospolnih parova. Promišljanja iz tih tekstova ugrađena su u Deklaraciju Fiducia supplicans.

Crkva nije carinarnica i ne odbacuje svoju djecu

Piše: Anton Šuljić

Čini se kao da su katolici podijeljeni između onih zaokupljenih prvenstvenom brigom za očuvanjem dosadašnjih formulacija učiteljstva i onih koji su osjetljiviji za znakove vremena, pastoralni pristup i dijalog sa svijetom. Ono što je u svemu ovome najuočljivije, ali po mome mišljenju i najspornije, jest činjenica da se odbacuje Drugi vatikanski koncil. U tome se smislu danas osporava i papa Franjo, koji je, više od svih svojih prethodnika, po duhu i pastoralnoj praksi, provoditelj Drugoga vatikanskog koncila. No tko otvorena srca čita njegove kate-

la nekom vrstom lakmus-papira upravo navedenih stavova i strahova, ona, kako i sama ističe, predstavlja novum u razumijevanju samih blagoslova. Naime svrha je dokumenta dati doprinos pastoralnom vidiku blagoslova, odnosno omogućiti i ono što u doktrinarnom pogledu nije moguće podvesti pod pojam sakramenta, a ipak traži da se o konkretnim ljudima vodi pastoralna skrb. Postoje naime blagoslovi koje svećenik može dati bilo kome u privatnoj formi, kad je zamoljen ili kad se nađe u takvoj prigodi, a da to ipak nije službena, liturgijska forma, sve ako osobe

ili živa bića, predmeti ili zgrade nisu savršeni. Ta svećenici blagoslivljaju zgrade i strojeve, polja i mora, životinje i biljke pa kako onda ne bi smjeli, makar i u spontanoj i kratkoj formi, blagoslivljati i ljude, ako oni to žele i ako im to nešto znači? Ne blagoslivljamo

***S Fiducia supplicans* Crkva pokazuje da ostaje vjerna svome tradicionalnom nauku, ali isto tako da ne želi odbaciti svoju djecu, ma u kakvim se iregularnim stanjima ili zajednicama nalazila.**

heze i nedjeljne i blagdanske nagovore, a osobito njegove enciklike i ostale dokumente, neće se moći oti dojmom da su oni tako snažno iznikli iz srca evanđelja i da će se njihova životnost i suvremenost ticati ne samo kršćana nego i onih koji to nisu.

Ne znam je li ikad u povijesti jedan papa bio propitivan kao papa Franjo. Naravno, bilo je papa i protupapa, u jednom času tijekom povijesti čak trojica – ali da se nekog papu s doktrinarnog stajališta tako propitalo, zbilja ne znam. Čak dotle da se skupljaju kardinali, teolozi i vjernici laici, postavljaju svoja „dubia“ – što je legitimno, ali i proglašavaju Papu Antikristom, optužuju ga za herezu ili pak traže njegovo uklanjanje. Razlog je ipak, kako ja to vidim, u neprihvatanju Drugoga vatikanskog koncila.

Deklaracija Dikasterija za nauk vjere *Fiducia supplicans* čini se kao da je posta-

li obitelji i općenito ljude u njihovim stanovima prigodom Božića ne pitajući ih za njihovo bračno stanje, odnosno ne postavljajući im nikakve uvjete za blagoslov? Crkva u tom pogledu prihvaća pastoralnu praksu upravo oslanjajući se na Isusov primjer, koji nije zahtijevao da se ljudi prije poprave i da budu bez grijeha kako bi mogli od njega primiti pomoć, izlječenje ili čudo. On ih, doduše, jasno upućuje na Božji zakon. Tko kaže da se takve ljude ne može uputiti na savršeni prijanjanje uz evanđeoski nauk? Stoga papa Franjo, a za njim i Deklaracija, vide mogućnost takve pastoralne prakse koja bi omogućila i onima koji nisu u redovitim situacijama, a vjernici su, da mogu primiti neliturgijski, odnosno privatni i spontani blagoslov koji ih više može približiti Bogu te im biti čin milosrđa i prihvaćanja u zajednici.

No kako bismo koliko-toliko shvatili (a valjda i prihvatili!?) put kojim nas kao

Crkvu želi povesti papa Franjo, potrebno bi bilo početi malo unatrag i osvrnuti se na njegovu teologiju naroda. Iz nje je proizišlo njegovo brižno zanimanje za rubne, biblijskim rječnikom rečeno *anavim* i *aniim*, ljude sa sela, obespravljene i siromahe, odbačene i prezrene, marginalizirane i isključene. Crkva je poslana prije svih upravo njima. Ta tzv. preferencijalna opcija za siromahe ono je što je Crkva u Latinskoj Americi prihvatila kao svoj put, a o čemu je govorio još sveti Ivan XXIII. Nasuprot toga je Crkva koja se previše zatvorila u svoje institucije, u svoju lažnu sigurnost, strogi juridizam, hermetičnu nepopustljivost i u ugađanje sebi, što je papi Franji sablazan i on je to otvoreno prokazivao.

Sjetimo se samo kako je odjeknulo njegovo nabranje petnaest bolesti Rimске kurije u prosincu 2014. godine, što je on nazvao duhovnim Alzheimerom, egzistencijalnom shizofrenijom i mentalnom okamenjenošću podrobno nabranjujući svih petnaest bolesti kao mali model Crkve. No kako se čini, bio je to njegov veliki grijeh. Vrlo sličan onome kakvog je u svoje dane počinio Isus. Od tada je stekao brojne neprijatelje u samoj Crkvi. Onoj crkvi koju je prokazivao (namjerno pišem malim slovom). Što dalje, to se više povećavao broj onih koji su se protivili papi Franji pa je tako u rujnu 2017. godine u svjetskome, a onda i u hrvatskom tisku osvanula vijest kako je nekolicina teologa, klerika i laika papu Franju proglašila ni manje ni više nego heretikom. I to zato što u jednoj fusnoti svoje pobudnice „Radost ljubavi“, latinski „Amoris laetitia“ (AL), na vrlo rastezljiv način dopušta mogućnost da se rastavljenima i ponovno civilno vjenčanim, nakon osobne i pojedinačne prosudbe mjerodavne crkvene instance, omogućiti primanje pričesti. Riječ je o šezdeset dvoje potpisnika toga pokušaja da se u pitanje dovede Papin nauk u toj pobudnici te da ga se proglasi krivovjernikom.

Kakogod bilo, Deklaracija *Fiducia supplicans* jest novum u Katoličkoj Crkvi. Njome ona pokazuje da ostaje vjerna svome tradicionalnom nauku, ali isto tako da ne želi odbaciti svoju djecu, ma u kakvim se iregularnim stanjima ili zajednicama nalazila. S druge strane, a to se jedva gdje u ovim raspravama isticalo, ona želi stati na kraj praksama koje se u nekim zemljama, poput Njemačke, Nizozemske ili Belgije i SAD-a, već primjenjuju budući da svećenici *sua sponte* daju i neku vrstu liturgijskih blagoslova istospolnim zajednicama. Ovom Deklaracijom sada je to jasno razlučeno.

Deklaracija je stoga, kako izričito naglašavaju i dokumenti i Papina praksa i Priopćenje koje je uslijedilo naknadno, pastoralno orijentirana. A to znači da pokazuje milosrdno lice Crkve kako ju je želio i zamislio graditi papa Franjo, Crkve koja nije carinarnica i u kojoj je nužan žal, kako tvrdi Papa, zbog odsutnosti one jedne ovce, gubitka one jedne drahme ili zbog izgubljenog sina.

Hrvatski tradicionalizam uvijek je bio biti s papom

Izvor je nesporazuma i podjela odbacivanje Drugog vatikanskog koncila

Razgovarao: Marko Medved

Anton Šuljić (1955.), iz Novalje na otoku Pagu, istaknuti je i angažirani svećenik Krčke biskupije. Bio je vicerektor u Bogoslovskom sjemeništu u Rijeci, predavač na Teologiji u Rijeci, urednik radioemisije Katolički vidici na Radio Rijeci, pokretač i urednik mjesečnika Krčke biskupije Kvarnerski vez. Od 1999. godine ravnatelj je Informativne katoličke agencije u Zagrebu, a od travnja 2002. i pročelnik Tiskovnoga ureda HBK-a. Od 1. rujna 2006. godine bio je pomoćnik ravnatelja u Kršćanskoj sadašnjosti sve do umirovljenja. Objavio je zbirke pjesama i meditacije, znanstvene članke, recitale, glazbeno-scenske prikaze, književne recenzije itd. Kao dobra poznavatelj života Crkve u nas, katoličke javnosti, teologije i izdavaštva, zamolili smo ga za intervju.

■ Bili ste aktivan kreator i dionik prisutnosti Crkve u medijskom prostoru početkom demokratizacije devedesetih godina (sjetimo se samo Katoličkih vidika na Radio Rijeci) i kasnije u tijelima HBK-a. Danas, više od trideset godina nakon toga, kako ocjenjujete prisutnost Crkve u svijetu medija kod nas?

Dok sam bio ravnatelj IKA-e i Tiskovnog ureda HBK-a mediji su me, s pravom, tretirali kao glasnogovornika HBK-a. No zbog naravi službi koje sam obnašao često sam prihvaćao ponudene prigode i prostor u medijima. Kad s ove distance pogledam na to vrijeme, bilo je zbilja puno toga o čemu sam bio pitan i što sam komentirao! Posljednjih deset godina zanimanje za vjerska pitanja u društvenome tisku zaista je više nego pre-

polovljeno, ako ne i gotovo zanemareno. Zašto? Najvjerojatnije zato jer nam je bilo ili nezgodno ili ispod časti ili nismo imali vremena ili smo pak smatrali da to mora učiniti netko drugi – i mediji su naprosto izgubili zanimanje za te teme. Možda ih, kad smo i dobili priliku, nismo znali ni pravo artikulirati, tko zna?

Mislím da smo propustili priliku biti relevantni sugovornici, u zgodno i nezgodno vrijeme. S druge strane, općenito je smanjeno zanimanje za važne društvene pa onda i vjerske teme. Istina, kod nas postoje i crkveni mediji, na javnoj smo televiziji i na radiju, no u dnevnim tiskovinama rijetko. Ako imaš mandat i osjećaš se kapacitiranim, poručio bih: Daj intervju ili izjavu kad te netko traži! Ne skrivaj se iza autoriteta ovoga ili onoga i zauzmi stav! E, toga se bojimo – zauzimanja stava! To pak zahtijeva praćenje kako crkvenih tako društvenih događanja, procjenu i promišljanje, dobru teološku izobrazbu kao i sposobnost jasna uobličavanja misli i stavova. Na tome smo području u nekoj vrsti ekvidistance.

Slično kao i na medijskoj sceni događa se i na drugim planovima. Katkad kao da je na djelu *fuga mundi* – bijeg od svijeta! No ni mediji nisu nevini. I oni nerijetko znaju iskrivljivati crkvene i vjerske poruke, a uglavnom ih zanimaju skandali ili ekscentrične pojave u Crkvi pa neki crkveni ljudi zbog toga gube volju sudjelovati.

■ U kontekstu analize iskrivljenih prikaza slučaja jednog smijenjenog američkog biskupa nedavno ste u jednom tekstu napisali kako se, skoro 60 godina nakon Koncila, kod nas sve više čuju glasovi njegovih osporavatelja te da bi

to moralo biti zvono na uzbunu našim biskupima, koji međutim to do sada nisu prepoznali. Kako smo došli do ove situacije i zašto je tako?

Činjenica je da je u Općoj Crkvi sve više i mladih svećenika i vjernika laika, a dakako onda i biskupa i kardinala, koji posljednji Koncil ili prihvaćaju s figom u džepu ili ga ne poznaju i ne proučavaju ili ga posve odbacuju predbacujući mu diskontinuitet. To znači da je Crkva prekinula jednu sjajnu tradiciju koja je bila neupitna.

Ta oni zaboravljaju ili ne znaju da bi se jedva moglo naći razdoblje u čitavoj crkvenoj povijesti u kojem se Crkva tako slabo nosila s izazovima koje su pred nju postavljale društvene mijene kao što je to svijet koji se počeo radati s nastankom nacionalnih država u Europi, buđenjem nacionalne svijesti i nacionalizama općenito, zatim industrijska revolucija i susljedna društvena događanja, posebice dva velika svjetska rata i sve što je slijedilo nakon toga uključujući i nevjerojatan napredak znanosti i tehnologije, što sve običavamo nazivati modernim vremenom.

Crkva je u tih dvjestotinjak godina na različite načine, katkad žestokim protivljenjem, katkad pukom naivnošću, a katkad pomirljivom susretljivošću, pokušavala odgovoriti na izazove suvremenog svijeta. Od osude preko pokušaja da se kako-tako nađe odgovor, do ignorancije, nerazumijevanja i lamentiranja, Crkva je reagirala i pokušavala se snaći, nerijetko i uz konstataciju da ju je moderno vrijeme ranilo, obilježilo, mijenjalo pa i pročišćavalo.

Crkveni su ljudi, posebice oni na vodećim pozicijama, lutali od antimodernizma do političkoga katolicizma i tako, u svome

Slaba vjera tako je karakteristična za ovo doba postmoderne. Utoliko bi se smjelo (ili čak trebalo?) reći da su mnogi osporavatelji Koncila i Pape zapravo protagonisti postmodernizma u samoj Crkvi. A on podriva autoritete, ruši institucije, promovira pojedince, uklanja Apostavkama predmoderniteta... Doista bi bilo vrijedno razmisliti jesmo li i u samoj Crkvi dobili postmodernistički sindrom, a da toga nismo ni svjesni!

nesnalaženju, u samo biće Crkve katkad unosili više zbrke i pomutnje no što bi to bilo podnošljivo. Tek je Drugi vatikanski koncil (1962. – 1965.) bio istinski odgovor na zahtjeve koje je pred Crkvu postavljao suvremeni svijet. Ni prije ni poslije njega nije bilo tako jasna i programatski neprevrtljiva crkvenog „čitanja“ suvremenog svijeta i uloge Crkve u njemu.

Usljedile su godine novog poleta, obnovljenih inicijativa, otvorenosti i u povijesti rijetko zabilježenog entuzijazma. K tome pojedini su pape, poput sada sv. Ivana Pavla II., na svoj način u moderno vrijeme utkali svoju vlastitu karizmu. Pa ipak sjena se nedovoljna snalaženja nekako trajno lijepila uz Crkvu u suvremenosti. Stoga stoji konstatacija da je razdoblje modernosti jedno od najturbulentnijih razdoblja u povijesti Katoličke Crkve. Manjkavo znanje ne opravdava ničiju isključivost, a kamoli glupost. A svega se toga nađe u reakcijama onih koji iz ovih ili onih razloga odbacuju Koncil.

■ Dakle, to je ustvari izvor nesporeda i gotovo svih podjela?

Da, to je stvarni izvor nesporeda i gotovo svih podjela. Drugi vatikanski koncil svojim je čitanjem „znakova vremena“ i vraćanjem izvorima želio Crkvu učiniti sugovornicom ovoga svijeta i suodgovornom sastavnicom svog vremena. Svijet nije prokletu mjesto već mjesto u kojem Bog ima svoj plan, a njegova Crkva nije ekskluzivan klub privilegiranih već zajednica onih koji su poslani čovjeku i svijetu čineći i učeći sve ono što im je povjerio njihov učitelj i Gospodin Isus koji je Krist. Nesporedumi i podjele dolaze iz ovih središta.

U kriznim vremenima – a koja to vremena nisu krizna? – nesigurni ljudi ili oni koji imaju određenih problema u pogledu Božjeg vodstva u svijetu, katkad rado posežu za formulacijama, juridizmima, obredima i praksama prijašnjih vremena jer misle da im oni daju kakvu-takvu sigurnost da će se očuvati, da se neće razletjeti u naletu protivnih vjetrova. Nikakva struktura i nikakvi zakoni ne mogu nas posve zaštititi od onoga što je u svakom vremenu protivno Bogu, a vraćanje takvim praksama i naucima u nekom je smislu i

latentan oblik nevjere, ili barem slabe vjere. A slaba vjera tako je karakteristična za ovo doba postmoderne. Utoliko bi se smjelo (ili čak trebalo?) reći da su mnogi osporavatelji Koncila i Pape zapravo protagonisti postmodernizma u samoj Crkvi. A on podriva autoritete, ruši institucije, promovira pojedince, uklanja vrijednosti, podriva razum i vraća se postavkama predmoderniteta... Doista bi bilo vrijedno razmisliti jesmo li i u samoj Crkvi dobili postmodernistički sindrom, a da toga nismo ni svjesni!

Evo kao ilustraciju, budući da ste ga spomenuli u prethodnom pitanju, navodim samo neke od teza smijenjenoga američkog biskupa Stricklanda. On bez ikakvih zadržki više puta na svome društvenom kanalu prenosi videouradak stanovitog Michaela Matta koji Papu opisuje kao „đavolski poremećenog klauna“, zatim tvrdi da su „Rim i papa Franjo izgubili autoritet u naučavanju“, a Papa ima „zadaću uništiti Crkvu da bi se eliminirala prava vjera“ te tvrdi kako „Papa propovijeda potpuno novo evanđelje“, a sve je to „nastavak eksperimenta Drugog vatikanskog koncila“. Na sve to Strickland poručuje: „Nisam našao u videu ništa sporno.“ Tu smo dakle!

U pitanju je, naravno, odbacivanje Drugoga vatikanskog koncila, što posljednjih desetljeća u Katoličkoj Crkvi postaje prijelomnica oko koje se zbivaju gotovo tektoske promjene. Slično kao i oko progresističkih tendencija koje se nekako vezuju uz tzv. *Njemačku sinodu*. Njima je problem što im je i posljednji Koncil premalo. Oni bi da se sve kreće brže i radikalnije. Tradicionalistima je, međutim, upravo Koncil kriv što je došlo do tolikih problema u Crkvi pri čemu se previdaju sve one „modernističke“ upute i prakse prijašnjih papa dok se papi Franji predbacuje i ono što su njegovi prethodnici još očitije i snažnije zagovarali.

Sljedeće godine bit će šezdeset godina od završetka Drugoga vatikanskog koncila, a čini se da je s novim generacijama njegovih protivnika i osporavatelja sve više. I kod nas se sve više čuju glasovi kontestacija, neposlušnosti spram Papinih i papinskih dekreta, deklaracija i uputa, što bi moralo biti zvono na uzbunu našim biskupima (ako i sami ne pripadaju njima!?!). Ako to do sada nije prepoznato, bojim se da je već kasno. U mnogim crkvama svećenici *sua sponte*, dakle bez znanja ili dopuštenja mjesnog biskupa (ili se ipak varam?!?), okreću oltare *ad orientem* uklanjajući pritom oltare prema puku koje zahtijeva liturgijska reforma Drugoga vatikanskog sabora. K tome oblači se i u nekim župama gotovo primorava sve koncelebrante da obuku barokne kazule, poseže se za prevladanim i neodobrenim oblicima molitava i zaklinjanja – ukratko: Drugi vatikanski koncil se ignorira ili svje-

sno odbacuje, a da ga se pritom malo ili nikako ne poznaje.

Naravno, ovo što navodim ne odnosi se na većinu revnih i požrtvovnih biskupa i svećenika. No sasvim je dovoljno tradicionalizma kod nas kako bismo shvatili da to počinje poprimiti pandemijske razmjere. K tome tradicionalizam u Hrvatskoj nije autohtona biljka. Hrvatski tradicionalizam uvijek je bio „biti Crkva s papom“. Kod nas su korifeji tradicionalizma došli iz Argentine, SAD-a i Australije, povezali se ovdje sa sebi sličnima, a potom krenuli osnivati udruge, organizirati festivale tradicionalista na koje su dolazili kardinali tipa Burkea i sl. Sve to nije hrvatska tradicija! Znam da takve kardinale ili korifeje nisu primali barem u Zagrebu, no prije nekoliko dana jedan od vodećih ljudi tradicionalističke udruge ipak je dobio audijenciju na Kaptolu. Treba razgovarati, ali onima koji u papi Franji vide krivovjernika i problem, valja jasno i glasno reći – baš onako kako i oni to kažu – što je to hrvatska crkvena tradicija!

■ Djelovali ste dugo vremena u Kršćanskoj sadašnjosti, dakle poznajete kontekst izdavaštva na području vjerske i teološke literature. Koji su po Vama glavni izazovi na tome polju, odnosno koje je poslanje takvih ustanova u Crkvi i društvu danas?

Mislim da je katoličko i općenito kršćansko i duhovno izdavaštvo toliko važno da mu nikad nećemo moći odrediti količinu i dozege utjecaja i učinaka. Tko ne čita, ne čita duhovnu, ali možda još više teološku literaturu, tko se trajno ne usavršava, ne upotunjuje znanje, ne otkriva nove vidike – taj s vremenom duhovno, pa i intelektualno, atrofira. Ne znam koliko mi svećenici i biskupi uopće nađemo vremena za čitanje, no ako ne nađemo vremena za čitanje i za trajni rast u duhovnosti i meditativnosti – nužno verglamo jedno te isto. Zapravo, najčešće svojim propovijedima odgovaramo na pitanja koja nitko ne postavlja, govorimo, kako se to kaže, „iznad glava“, ponavljamo fraze i floskule i čudimo se da to ljude ne zanima. K tome načinom svoga govora nerijetko nismo u svome vremenu. Morali bismo zaista više čitati, studirati dalje...

Teološka i duhovna literatura otvara registre našem umu i razgaljuje našu dušu. Katkad o meditaciji imamo pogrešna mišljenja i mislimo da je to neko trajno očekivanje u umirivanju svih svojih aktivnosti. Ali meditaciju najviše potiče čitanje. Ono nas vodi dalje, dublje, na granice na kojima još nismo bili. Otkriva nam ono što je onkraj granica do kojih smo sami došli ili su drugi došli i knjigom nas samo povelj. Zato čitanje razgaljuje našu dušu više nego što uopće možemo biti svjesni. Otklon od čitanja, duhovne i teološke literature, a ponajviše duhovnoga štiva i Svetoga pisma na određen način znači i otklon od vlastitog unutarnjeg dinamizma i života, ali i otklon od onoga koji taj dinamizam potiče svojom riječi i tumačenjem,

■ Vodili ste dugo godina jako dobro posjećene Teološke četvrtke Kršćanske sadašnjosti na kojima ste teologe i intelektualce drugih struka pozivali da progovore o aktualnim vjerskim i društvenim temama. Može li se reći da su danas hrvatski teolozi premalo prisutni u javnim raspravama, kako crkvenim tako i društvenim? Zašto je tako bez obzira na to što je položaj teologa i teologije strukturno danas odličan s obzirom na to da su punopravni članovi znanstvene zajednice?

Na žalost, se moram složiti s Vašom pretpostavkom. Te su se tribine ugasile. Nominalno smo, nakon što sam iz KS-a otišao u starosnu mirovinu, imali dogovor da nastavimo Teološke četvrtke te da ih ja vodim, održao sam jednu tribinu u veljači 2020. i onda je došla korona pa odmah i potres, zatim još dvije godine pande-

mije – i sve je otišlo u zaborav. Šteta jer ta je tribina bila, mislim, i kvalitetna i otvorena i dosta posjećena. Takvih ili sličnih tribina ponešto ima, više rekao bih u drugim biskupijama i gradovima nego u Zagrebu.

A što se tiče naših teologa, čiji rad iznimno cijenim, njihova prisutnost u javnosti, posebice onoj medijskoj ili na raznim skupovima i u raznim prigodama, više nedostaje no što dostaje, blago rečeno. Prigodice se dogodi i kakvo predstavljanje knjige pa sudjeluju različiti ljudi, među kojima i teolozi, tu i tamo bude i koji od njih na televiziji ili u nekom drugom mediju, ali uglavnom takvih je istupa malo. Prate se pojedini biskupi koji imaju što reći, ali i oni za koje mediji unaprijed znaju da će izjaviti nešto oko čega će se moći dalje glodati.

odnosno razmišljanjem nad tom riječi. U tome su nam pogledu katolički izdavači najizvršniji pomagači, a dobra knjiga zaista je najbolji prijatelj.

No osim crkvenih, pojavili su se i privatni izdavači koji izdaju i vrlo korisne naslove, ali postoje i trendovi koje je vrlo lako moguće prepoznati kao merkantilistički uvjetovane. A onda se tiskaju naslovi koji škakljaju uši, na red dolaze čudaštva, vragovi i slične teme, što sve donosi financijsku korist, ali može štetiti pravoj duhovnosti i samoj vjeri. Čitamo li ozbiljnu literaturu provjerenih izdavačkih kuća, sami postajemo arbitri i donosimo zrele odluke o tome što valja, a što ne valja čitati.

Kad me pitate o izazovima na polju katoličkog izdavaštva, rekao bih da je prije svega nužno izdavati relevantnu teološku literaturu, poticati domaće autore – što sve na svoj način Kršćanska sadašnjost, kao najveća i najznačajnija izdavačka kuća kod nas i čini – a što se orijentacije tiče, mislim da bi bilo važno još više poraditi na tzv. *parhesiji*, odnosno na otvorenome govoru kao kreposti koja je u odnosu prema istini zapravo evanđeoska datost. Naša je Crkva općenito još uvijek prilično klerikalizirana. Štoviše, katkad su vjernici laici klerikaliziraniji i od samih klerika! Ne otvaramo baš rado „vruće“ teme, ne hvatamo se promptno u koštac s izazovima vremena i vječito kasnimo... Katolički izdavači u tom pogledu imali bi neku vrstu proročkog predviđanja, odnosno prepoznavanja duha vremena kojemu bi njihovi naslovi brzo i kvalitetno odgovorili.

Ipak čast nekim svećenicima, teolozima i biskupima koji iskaču iz prosjeka. Jedan je od njih i riječki nadbiskup Uzinić čije javno djelovanje zaista pobuđuje zanimanje javnosti, a pritom je on redovito dijaloški otvoren sugovornik. U tom pogledu ne bih mogao previše pozitivno govoriti o dobrome dijelu teologa *ex professo*, posebice ne o zagrebačkima, jer se stječe dojam da je njima tamo gdje jesu i kako jesu – uglavnom dobro. A to je pozicija koja dugoročno dovodi do toga da postanu samozadovoljni, a posljedično i irelevantni. Stječe se određen dojam da mi kao Crkva općenito postajemo nevažni. A i to je, barem s naše strane, rezultat nedovoljno prihvaćena i proučena nauka i smjernica Drugog vatikanskog koncila,

koji nas trajno upućuje na naš svijet i na našu konkretnu javnost.

■ **Svećenik ste Krčke biskupije, dugo ste vremena djelovali u Rijeci, poznajete crkveni i društveni kontekst naše metropolije. Kako ga procjenjujete u odnosu na ostatak Hrvatske? Vidimo danas da krajevi koji su obilovali duhovnim zvanjima, poput Vaše matične biskupije, nisu više tako plodni. Što vidite ipak kao znakove nade za budućnost Crkve na ovom prostoru?**

Uvijek su znak nade mladi ljudi. Vidim da postoji nemali broj mladih ljudi koji još imaju ideale. Oni su svjetlo koje vidim u ovom času. Ako ga mi ne potamnimo. Nedostatak duhovnih zvanja velik je problem. Još prije tridesetak godina o tome sam pisao i predviđao da će ono što se tada događalo na Zapadu, vrlo brzo doći i k nama. Još sad nekako i „krapamo“ te naše rupe, no za deset – dvadeset godina bit će velik problem.

Svojevremeno je biskup Limburga, onaj znameniti Kamphaus, koji jedini nije pristao povući potpis na sudjelovanja katolika u poznatim Savjetovalištima za trudnice, izjavio da u budućnosti, što se Njemačke tiče, vjernici više neće biti organizirani po župama nego po duhovnim centrima. Vjernika je sve manje, ali uvijek će ih biti i ti koji budu, okupljat će se u duhovnim centrima kakvi su pojedini samostani ili neki drugi centri koji će se konstituirati.

Kad mislim na moju Krčku biskupiju, sumnjam da je to budućnost, barem što se centara tiče – jer izumiru mala mjesta i nominalno sadašnje župe – ali ostat će gradovi i neka veća mjesta, a Providnost će u budućnosti pokazati što ćemo moći i morati učiniti da organiziramo pastoral za to vrijeme i te ljude.

No ono o čemu možda malo vodimo računa, a situacija nas sili da na to mislimo, jesu izbjeglice i strani radnici. Sada ih već u Hrvatskoj ima više od stotinu tisuća i pitanje je koliko smo uopće sposobni evangelizirati kad smo stoljećima bili fokusirani na čuvanje malog stada. A morat ćemo prihvatiti i tu zadaću. Mislim da će u budućnosti veća potreba biti organizirati kerigmatski nego katehetski navještaj. Događa nam se mijena koje nismo dovoljno svjesni, no na to su upozoravali neki koji

su vidjeli dalje od svojeg dvorišta. Naime svojevremeno je švicarski kapucin i misionar Walbert Bühlmann, pišući o budućnosti Crkve, govorio kako se Opća Crkva mora odreći svoje eurocentričnosti i daleko se više orijentirati na Drugi i na Treći svijet. Iz toga nam je svijeta došao i papa Franjo i naš eurocentristički, kazuistički i juridički kršćanski um već ga dovodi u pitanje! Toliko o čitanju „znakova vremena“! Dok se u svijetu događaju tektonske promjene, mi se baskćemo čarkama. Kraj nas gacaju milijuni, a mi glancamo svoje cipele!

■ **Sjećamo se Vaših kritika glede sakralne arhitekture i činjenice da u izgradnji nekih crkava na prostoru naše metropolije (npr. N. Bašić i crkva u Udbini) nismo iskoristili šansu da budemo originalni?**

Ne bih ponavljao svoje stavove od jučer. Jest, propustili smo neke velike prilike. Žalim za njima i žalim što nismo iznašli mogućnost da se realizira, konkretno, taj projekt akademika Nikole Bašića, čovjeka koji je jedini od naših arhitekata pozvan na Venecijanski bijenale. Prevladao je malograđanski strah od navodnog masonskog znaka, zato što se nije čitala ideja do koje je Bašić došao reducirajući visok, uzak limeni krov ličkih crkava. Ta je crkva, da je realizirana, prema Ocjenjivačkome sudu u kojem sam i ja sudjelovao, trebala predstavljati neku vrstu prijelomnice u sakralnoj arhitekturi, no prevladao je stav mjesnog biskupa i tu stajem. Moglo se i daleko bolje nego faksimilski obnavljati porušene crkve. Moglo se, boljom suradnjom, doći i do daleko kvalitetnijih rješenja moderne sakralne arhitekture, da je bilo suradničkog duha.

A u mojoj matičnoj Krčkoj biskupiji, sada to javno ovdje kažem, pod biskupovim vodstvom bio je okupljen zaista velik broj ljudi od struke koji su imali sjajnih ideja za uređenje krčke katedrale. No sve je, nažalost, zapelo jer su se konzervatori postavili kao nepremostiva prepreka. Oni u crkvama žele održavati muzeje, a ne vide da je crkva tijekom stoljeća poprimala uvijek nove sadržaje i naglaske i da ju je to tijekom stoljeća učinilo tako živom i privlačnom. Sada su oni kočničari nečega što nužno zahtijeva obnovljena liturgija Drugog vatikanskog koncila. Kako vidimo, kočničara Koncila ne fali ni s te strane!!! Sapienti sat!

Potpisan Ugovor o pohrani, skrbi i korištenju arhivskog gradiva Riječke nadbiskupije

Usrijedu 20. prosinca u prostorijama Ordinarijata Riječke nadbiskupije susreli su se riječki nadbiskup Mate Uzinić i ravnatelj Državnog arhiva u Rijeci Markus Leideck te potpisali Zapisnik o primopredaji Ugovora o pohrani, skrbi i korištenju arhivskog gradiva Riječke nadbiskupije s Državnim arhivom u Rijeci. Ugovor je zaključen 15. prosinca 2023., na rok od pet godina, do 15. prosinca 2028. godine.

Rezultat je to višemjesečnih razgovora i pregovora između osoblja Sekcije za matice Riječke nadbiskupije pod ravnanjem Antonia Vučkovića, kancelarijskog bilježnika, i Josipa Pendea, sadašnjeg vicekancelara Riječke nadbiskupije, a koji su uz suradnju nadbiskupijskog arhivara Marka Medveda ostvarili kontakte i pregovore na području kulturno-povijesne baštine između ove dvije institucije koje su nositeljice i čuvarice identiteta ovoga primorsko-goranskoga kraja.

Ravnatelj Državnog arhiva u Rijeci inicijator je ove vrste međuinstitucionalne suradnje kojom Riječka nadbiskupija, kao privatni vlasnik zbirki, matične knjige preuzete od matičnih ureda u svibnju 2021. kao i drugu povijesnu građu ustupa na čuvanje Državnom arhivu u Rijeci, zadržavajući pravo vlasništva kao i druge specifičnosti definirane Ugovorom.

Državni arhiv u Rijeci ostvarivat će u narednim godinama ovim Ugovorom daljnju suradnju s Riječkom nadbiskupijom u digitalizaciji matičnih knjiga, ali i preuzimanju obrade podataka i zahtjeva pučanstva za podacima, što je dosad bilo u nadležnosti Sekcija za matice Riječke nadbiskupije.

Ravnatelj Državnog arhiva u Rijeci istaknuo je da ovakva suradnja i međusobno povjerenje Arhiva i Riječke nadbiskupije može biti poticaj i drugim (nad)biskupijama za ovakav tip međuinstitucionalne suradnje kojom se Arhiv i privatne zbirke stavljaju na raspolaganje široj javnosti, ali i privatnim vlasnicima kako bi se stručnim znanjima i kompetencijama pomoglo u čuvanju i održavanju građe na prikladan način.

Nadbiskup Uzinić istaknuo je važnost suradnje u duhu dijaloga i otvorenosti prema drugima te važnost Crkve koja u svim, pa i ovim potrebama ide ususret čovjeku današnjice kao i to da je ovakva suradnja potrebna jer jača međuinstitucionalno povjerenje s ciljem rada svih ljudi na zajedničkom dobru.

Ovim važnim povijesnim događajem preuzimanja matičnih knjiga od strane Državnog arhiva u Rijeci Sekcija za matice Riječke nadbiskupije nastavlja funkcionirati kao tijelo zaduženo za obradu manjeg dijela matice koje se još nalaze u župama i koje još nisu predane na čuvanje Državnom arhivu u Rijeci. Svi novi zahtjevi za podacima upućivat će se od 2024. godine Državnom arhivu u Rijeci, umjesto Sekciji za matice Riječke nadbiskupije, a osoblje sekcije nastavlja daljnju suradnju na drugim dodirnim područjima s osobljem Državnog arhiva u Rijeci, što uključuje daljnju sistematizaciju i uređenje vrijedne kulturno-povijesne građe na teritoriju Riječke nadbiskupije.

Molitvena osmina za jedinstvo kršćana Kršćani trebaju biti svjedoci Isusa Krista

„Tužno je što je Kristova Crkva razdijeljena jer je time i Krist razdijeljen. On pripada svima i boli ga razdijeljenost njegova tijela – Crkve. Osim što smo tu radi molitve za jedinstvo kršćana, tu smo, ne samo da bismo posvijestili važnost jedinstva Kristove Crkve, nego smo tu da vidimo i sami što možemo učiniti“, rekao je riječki nadbiskup Mate Uzinić na molitvi u katedrali sv. Vida 25. siječnja u povodu završetka Molitvene osmine za jedinstvo kršćana. Podsjetio je da ista ne završava bez razloga na blagdan Obraćanja sv. Pavla. „Njegovo obraćenje je ono što bismo i mi trebali napraviti. Trebamo se obratiti i biti zajedno jer to je ono što Bog želi – da budemo braća i sestre, što često nismo“, rekao je nadbiskup.

Spomenuvši geslo ovogodišnje Molitvene osmine za jedinstvo kršćana „Ljubi Gospodina Boga svojega i svoga bližnjega kao sebe samoga“ (Lk 10, 27), istaknuo je da pročitani evanđeoski ulomak o milosrdnom Samarijancu pokazuje stvarno značenje obraćenja kao i da je moguće biti religiozno revan, a ne biti Isusov svjedok. „Ranjeniku nije pomogao svećenik, niti levit, nego onaj koji je i sam isključen. Taj netko je prepoznatljiv u Isusu. Isus je milosrdni Samarijanac i on nas poziva da i mi budemo milosrdni Samarijanci jedni drugima, ali i da dopustimo drugima da nama iskažu milosrđe“, rekao je nadbiskup dodajući da je to moguće primijeniti i na povod okupljanja na molitvu za jedinstvo kršćana, na potrebu jedinstva Kristove Crkve.

„Molitva za jedinstvo kršćana širi obzor i izvan kršćanskih zajednica“, poručio je nadbiskup pojašnjivši da onaj koji ljubi čovjeka, zapravo ljubi Boga. „Kada to shvatimo, shvatit ćemo koliko je Isus širok, koliko je velik, da je potrebno da se obratimo šireći mu svoje srce kako bi u njemu, po Kristovom srcu, bilo mjesta za svakoga, osobito danas za braću i sestre kršćane koji ne pripadaju Katoličkoj Crkvi, ali s kojima činimo jednu jedinu Kristovu crkvu“, zaključio je nadbiskup.

Uz okupljene vjernike, na molitvi su sudjelovali povjerenik za ekumenizam i međureligijski dijalog Riječke nadbiskupije, Mario Gerić sa svećenicima Nikolom Uravićem i Emilom Svažićem.

Susret nadbiskupa i episkopa

Riječki nadbiskup Mate Uzinić susreo se s gornjokarlovačkim episkopom Gerasimom 28. prosinca u hramu sv. Nikole u Rijeci, u prostorijama Srpske pravoslavne crkvene opštine. Susret je protekao u upoznavanju s prilikama Katoličke i Pravoslavne Crkve na zajedničkom području kojeg obuhvaća Riječka nadbiskupija. Posebno se to odnosilo na život ljudi, uvjete života i rada i izazove s kojima se suočavaju.

Na kraju je episkop Gerasim srdačno zahvalio nadbiskupu Uziniću i sudskom vikaru Emilu Svažiću na dolasku i susretu.

11 godina hospicija

Hospicij već 11 godina pokazuje kako se konkretizira odnos onoga što kao Crkva govorimo i onoga što živimo.

Riječki hospicij „Marija Krucifiksa Kozulić“ proslavio je 28. siječnja 11 godina djelotvorne skrbi i ljubavi prema onima koji su na prijelazu iz ovozemaljskog života u život vječni. Misu zahvalnicu za djelatnike, ali i duše pokojnika, kao i utjehu za ožalošćene obitelji u kapeli Bogoslovnog sjemeništa predvodio je riječki nadbiskup Mate Uzinić u suslavlju s umirovljenim svećenikom Dragutinom Prlogom. Na misi su, uz djelatnike hospicija i ravnateljicu Leopoldu Ivković, sudjelovali i članovi njihovih obitelji te ravnateljica nadbiskupijskog Caritasa, osnivača hospicija, Marijana Medanić.

Nadahnjujući se zbornom molitvom da štujemo Boga svom dušom i u njegovu Duhu ljubimo i prihvaćamo sve ljude, nadbiskup je kazao da ljubav prema Bogu, odnosno ljubav koja se nadahnjuje Bogom, nužno ide ususret svakom čovjeku u svakoj životnoj situaciji.

„Bog nam u Isusu Kristu objavljuje svoju ljubav i u njegovu primjeru pokazuje kako ‘biti za svakog čovjeka’. Ono što je zanosilo ljude Isusova vremena, a zanosi i danas, jest Isusova dosljednost. On je živio ono što je govorio i dosljedno pokazivao kako i koliko Bog ljubi svakog čovjeka.“ U skladu s onim što je govorio, Isus se i ponašao i zato je zanosio i zato zanosi i danas i zato je različit od učitelja svoga vremena koje i kritizira jer ne žive ono što govore, poručio je nadbiskup u propovjedi.

Isusov susret s opsjednutim samo je jedan od primjera na koji način Krist prilazi isključeni-ma, onima koje mi često ostavljamo po strani, bilo da se radi o fizičkim, psihičkim ili mentalnim razlozima zbog kojih neke osobe isključujemo, nastavio je Uzinić osvrćući se na pročitani evanđeoski ulomak.

Hospicij već 11 godina pokazuje kako se konkretizira odnos onoga što kao Crkva govorimo i onoga što živimo. Ovo je dobar primjer i trebalo bi ih biti na svim razinama. Nadbiskup je u tom smislu podsjetio i na druge nadbiskupijske karitativne ustanove i projekte koji pokazuju opredjeljenje da iz ljubavi prema Bogu lju-

bimo brata čovjeka. Ovdje se dogodio taj sklad, rekao je nadbiskup, ali i dodao kako kršćani često podižu glas za zaštitu života od začeca do prirodne smrti, a kada treba nešto konkretno učiniti, tada često ne činimo ništa. Naš hospicij pokazuje da se za jednu kategoriju osoba nešto napravilo. Ne možemo svima pomoći, ali važno je da se trudimo i poboljšavamo, poručio je Uzinić.

U kontekstu aktualnog trenutka upozorio je na to da se u Europi, zbog radikalizma, kao i zbog ratova koji su u tijeku, razvija mržnja i odbojnost prema određenim kategorijama osoba samo zbog toga jer pripadaju drugoj naciji, vjeroispovijesti ili imaju drugu boju kože. „Mi, kršćani, ne smijemo prihvatiti tu logiku, jer to nije ona logika koja se nadahnjuje Isusom Kristom i njegovom ljubavlju prema nama, nego moramo biti glas protiv takva ponašanja. Ne smijemo šutke prelaziti preko činjenice da su strani radnici u Hrvatskoj ismijavani, da se stvara određena napetost koja izaziva ponekad i nasilje nad njima. Moramo se zalagati za njihova prava i dostojanstvo. Mi moramo biti taj glas koji će se čuti. Moramo biti oni koji će to činiti na način na koji to čini naš hospicij i neke druge naše ustanove, uključiti se u život političke zajednice i dati joj doprinos, ne na način povećanja tenzija i sukoba, ‘dolievajuci vatru’ na neke podjele koje već postoje, nego pokušavajući biti za čovjeka, jer kad smo za čovjeka, za njegovo dobro, kad mu iskažemo ljubav, mi smo za Boga, mi Bogu iskazujemo ljubav. To znači ne biti oni koji samo govore nego biti i oni koji žive. Biti dosljedni. Licemjerje nije problem samo Isusova vremena nego religije svih vremena. I mi svoju vjeru u Isusa možemo pretvoriti u takvu religiju ako gledamo samo sebe, svoj interes, a nismo prignuti, po uzoru na Isusa, nad bratom čovjekom u potrebi.“

Na kraju nadbiskup je zahvalio svima koji pomažu hospiciju da može biti odraz onoga što kao kršćani jesmo. Neka to bude poticaj da to možemo biti i na svim drugim razinama, da Isus bude ne samo onaj o kojemu govorimo nego onaj kojega svojim ponašanjem i djelovanjem svjedočimo, zaključio je nadbiskup.

H.A.

Po završetku misnoga slavlja druženje je nastavljeno u dvorani hospicija tijekom kojega je prigodnu riječ uputila ravnateljica ove karitativno-zdravstvene ustanove Leopolda Ivković. Zahvalivši svima bez kojih hospicij ne bi mogao ispunjavati svoju zadaću, kazala je kako je tijekom 11 godina djelovanja oko 3000 bolesnika boravilo u ovoj ustanovi, što znači da je pružena pomoć tolikom broju obitelji u brizi za njihova bolesna člana. Izrazila je nadu da će se ove godine oformiti Centar za žalovanje i Centar za volontiranje, kao i ostvariti inicijativa nadbiskupa Uzinića o Kapeli vječnog klanjanja. Ravnateljica je ovom prigodom uručila zahvalnicu djelatnici Jožici Gašpert za deset godina požrtvovna rada u riječkom hospiciju.

Poruka pape Franje za 32. Svjetski dan bolesnika (11. veljače 2024.)

“Nije dobro da je čovjek sam.”

Liječiti bolesne liječeći međusobne odnose

Suprotstavimo se kulturi individualizma, ravnodušnosti, odbacivanja i razvijajmo kulturu nježnosti i suosjećanja.

“Nije dobro da čovjek bude sam” (usp. Post 2,18). Bog, koji je ljubav, od početka je stvorio čovjeka za zajedništvo obdarujući ga sposobnošću da ostvaruje odnos s drugima. Tako smo pozvani u svom životu, koji se odražava u slici Trojstva, u potpunosti se ostvariti u dinamici odnosa, prijateljstva i međusobne ljubavi. Stvoreni smo da živimo zajedno, a ne sami. I baš zato što je ta želja za zajedništvom duboko ukorijenjena u ljudskom srcu, iskustvo napuštenosti i samoće doživljavamo kao nešto zastrašujuće, bolno pa čak i neljudsko. To se je još više očituje u trenucima slabosti, neizvjesnosti i nesigurnosti, često uzrokovanih pojavom teške bolesti.

U tom smjeru mislim na sve one koji su se tijekom pandemije Covid-19 osjećali jako usamljenima: pacijente koji nisu mogli primati posjete, ali i brojne medicinske sestre, liječnike i pomoćno osoblje preopterećeno poslom i zatvoreno u izolacijske odjele. Naravno, ne možemo se ne prisjetiti i svih onih osoba koje su smrtni čas morale dočekati same, uz prisutnost medicinskog osoblja, ali daleko od vlastitih obitelji.

Istodobno, s osjećajem boli dijelim patnju i usamljenost onih koji su zbog rata i njegovih tragičnih posljedica ostali bez podrške i pomoći: rat je najstrašniji od svih društvenih bolesti i najkrhiji ljudi plaćaju ga najvećom cijenom.

Također, treba naglasiti da čak i u mirnim i bogatim zemljama razdoblje starosti i bolesti često prolazi u samoći, a ponekad i u napuštenosti. Ove tužne okolnosti prvenstveno su posljedica kulture individualizma koja veliča unosnost pod svaku cijenu i njeguje mit o učinkovitosti, tako da ona postaje ravnodušna, pa čak i nepromišljena kada ljudi više nemaju snage pratiti njezin korak. To tada postaje kultura odbacivanja, ljudi se „više ne smatraju najvećom vrijednosti koju treba njegovati i poštivati, osobito ako su siromašni, invalidi, ako ‘još nisu korisni’ – poput nerođenih, ili ‘više nisu potrebni’ – poput starih“ (Enciklika Fratelli tutti, 18). Nažalost, ta logika prožima i određene političke odlu-

Prvi lijek koji nam je potreban u bolesti jest blizina puna suosjećanja i nježnosti. Zbog toga se brinuti za bolesnika prije svega znači brinuti o njegovim odnosima, o svim njegovim odnosima: s Bogom, s drugima - obitelji, prijateljima, zdravstvenim radnicima - sa svim stvorenjem, sa samim sobom. Je li to moguće?

ke koje se ne fokusiraju na dostojanstvo ljudi i njihove potrebe i ne preferiraju uvijek potrebne strategije i sredstva kojima se svakoj osobi jamči osnovno pravo na zdravstvenu skrb i liječenje. Istodobno, zanemarivanje ranjivih osoba i njihova usamljenost uzrokovani su ograničavanjem skrbi na čisto medicinske usluge, bez mudrog praćenja u „terapijskom savezu“ između liječnika, pacijenta i članova obitelji.

Dobro se ponovno prisjetiti biblijskih riječi: nije dobro da čovjek bude sam! Bog to govori na početku stvaranja, otkrivajući nam tako duboki smisao svoga plana za čovječanstvo, ali u isto vrijeme i smrtnu ranu grijehom koja se unosi u taj plan stvarajući sumnje, lomove, podjele, pa onda i usamljenost. To utječe na čovjeka u svim njegovim odnosima: s Bogom, sa samim sobom, s drugima, s cjelokupnim stvorenjem. Takva usamljenost dovodi do toga da se gubi smisao postojanja, uskraćuje se radost ljubavi i tjera nas da doživljavamo deprimirajući osjećaj usamljenosti u svim ključnim životnim razdobljima.

Braćo i sestre, prvi lijek koji nam je potreban u bolesti jest blizina puna suosjećanja i nježnosti. Zbog toga se brinuti za bolesnika prije svega znači brinuti o njegovim odnosima, o svim njegovim odnosima: s Bogom, s drugima – obitelji, prijateljima, zdravstvenim radnicima – sa svim stvorenjem, sa samim sobom. Je li to moguće? Da, moguće je i svi smo pozvani truditi se da se to i ostvari. Pogledajmo primjer dobrog Samarijanca (v. Lk 10,25-37), njegovu sposobnost da uspori i postane bližnji, nježnost kojom se brine za rane svoga brata koji pati.

Sjetimo se ove središnje istine našega života: došli smo na svijet jer nas je netko primio, stvoreni smo za ljubav, pozvani smo na zajedništvo i bratstvo. Ova dimenzija našeg bića posebno nas podupire u trenucima bolesti i slabosti i to je prva terapija koju svi zajedno moramo usvojiti za liječenje bolesti društva u kojem živimo.

Vama koji bolujete, ili od priremene ili od kronične bolesti, poručujem: nemojte se sramiti svoje želje za blizinom i nježnošću!

Nemojte to skrivati i nikada ne mislite da ste drugima na teret. Stanje bolesnika poziva svakoga da uspori pretjerane ritmove u koje je uronjen i da se ponovno možemo pronaći.

U ovoj epohalnoj promjeni u kojoj se nalazimo, posebno smo mi kršćani pozvani prihvatiti Isusov milosrdni pogled, brinuti se za one koji pate i koji su sami i koji su možda marginalizirani i odbačeni. Uzajamnom ljubavlju koju nam Krist Gospodin daruje u molitvi, osobito u euharistiji, liječimo rane samoće i izolacije. Tako rađajući zajedno suprotstavljamo se kulturi individualizma, ravnodušnosti, odbacivanja i razvijamo kulturu nježnosti i suosjećanja.

Bolesni, nemoćni i siromašni su u srcu Crkve i baš zato moraju biti i u središtu naše ljudske pozornosti i pastoralnih nastojanja. Nemojmo to zaboraviti! Utecimo se Presvetoj Mariji, Zdravljju bolesnih, da nas zagovara i pomaže u izgradnji blizine i bratskih odnosa.

Rim, Sveti Ivan Lateranski,
10. siječnja 2024.

„Svi smo grešnici, zašto bismo radili listu grešnika koji smiju ući u Crkvu i listu grešnika koji ne smiju biti u Crkvi? To nije evanđelje“, rekao je Papa komentirajući deklaraciju *Fiducia supplicans*.

Papa Franjo i kardinal Ambongo

Blagoslov ili surovost

Piše: Anđela Jeličić Krajcar

Malo je dokumenata crkvenog učiteljstva uspjelo izazvati toliko polemika kao dokument „*Fiducia supplicans*“ o pastoralnom značenju blagoslova. Otkad je objavljen, 18. prosinca, neprestano provocira – jer njegov sadržaj poziva na veću otvorenost Crkve prema osobama koje žive u neregularnim brakovima ili su u istospolnoj vezi. Istodobno dokument jasno kaže kako se nauk Crkve o braku ne mijenja, no poziva svećenike da udjeljuju blagoslove na zahtjev tih osoba. Ne radi se o sakramentu, o nekom svečanom liturgijskom činu, već o jednostavnom blagoslovu koji može trajati manje od pola minute, a kojim se zaziva Božji blagoslov na osobe, a ne na njihovu međusobnu vezu, jer ona iz perspektive crkvenog nauka može biti problematična.

U međuvremenu je papa Franjo više puta komentirao ovaj tekst. Tijekom intervjua za talijansku televiziju La Nove pojasnio je da Gospodin blagoslivlja sve. I tri puta ponovio je tu riječ: sve, sve, sve. „Gospodin blagoslivlja sve koji mogu biti kršteni, dakle – svaku osobu. No kasnije te osobe moraju ući u dijalog s Božjim blagoslovom i vidjeti koji im put Gospodin predlaže. A mi ih moramo uzeti za ruku, pomoći im da hode tim putem i ne osuđivati ih od početka. U tome je pastoralni rad Crkve i važan posao za ispovjednike“ (intervju za emisiju ‘Che tempo che fa’, 14. siječnja).

Krajem siječnja u intervjuu za talijanski list La Stampa papa Franjo je ponovio da je svrha evanđelja posvećenje svih ljudi. Naglasio je da je potrebno dati i precizne upute o kršćanskom životu. No isto tako ukazao je i na licemjerje: „Svi smo grešnici, zašto bismo radili listu grešnika koji smiju ući u Crkvu i listu grešnika koji ne smiju biti u Crkvi? To nije evanđelje.“ Po-

ručio je također da su najglasniji kritičari ovog dokumenta pripadnici malih ideoloških skupina, no izrazio je i svoje uvjerenje da će s vremenom svi uvidjeti kako ovaj dokument ne želi stvarati podjele već promicati uključivost. Ipak izdvojio je iznimku – a to je afrička kultura, koja ima složen odnos prema homoseksualnosti (intervju za list ‘La Stampa’, 29. siječnja).

Recepcija dokumenta *Fiducia supplicans* u Africi bit će – najblaže rečeno – drugačija. Još je 11. siječnja objavljena

istospolnim parovima. Istovremeno afrički biskupi izražavaju svoje puno zajedništvo s Papom te nastavljaju promišljati o dokumentu.

Iako je ton ove izjave pomirljiv, a argumenti razumljivi, ostaje određena nedorečenost. U izjavi za medije, po povratku iz Rima, kardinal Ambongo usporedio je ove blagoslove s blagoslovom „kriminalaca“, koji će se nakon blagoslova – popraviti. Stavio ih je u kontekst zapadne kulture koja zbog svoje dekadencije propada, pojasnio je da na Zapadu ne vole djecu te da su zbog toga prisiljeni uvoziti radnike iz Afrike. Rekao je čak da je i Putin u pravu kad govori o propadanju Zapada te mu poželio – „dobro propadanje“. Zbog te dekadencije, poručio je, Crkva uvodi ovakve blagoslove na Zapadu. Priznajem, iznenadio me ovaj govor, a možda ponajviše odobravanje Putinova stava, jer radi se o čovjeku koji ipak sustavno šalje u smrt tisuće mladih vojnika.

Recepcija dokumenta *Fiducia supplicans* u Africi bit će - najblaže rečeno - drugačija. Još je 11. siječnja objavljena reakcija afričkih biskupa, koju je sažeo i Svetom Ocu, kao i predstojniku Dikasterija za nauk vjere, predočio kardinal Ambongo, iz Konga. Na konačnoj izjavi zajedno su radili kardinal Ambongo i kardinal Fernandez.

reakcija afričkih biskupa, koju je sažeo i Svetom Ocu, kao i predstojniku Dikasterija za nauk vjere Victoru Fernándezu, predočio kardinal Ambongo, iz Konga. Kardinal Ambongo i kardinal Fernandez zajedno su radili na konačnoj izjavi, kojom se ističe kako u Africi neće biti blagoslova istospolnih parova zbog složenih kulturoloških pitanja. U nekim je afričkim zemljama homoseksualnost kažnjiva zatvorom, ili čak i smrtnom kaznom, te su se afrički biskupi složili da se izvanliturgijski blagoslovi, kakve promiče *Fiducia supplicans*, u Africi ne mogu provoditi „bez izlaganja sablazni“. Iako je svaki biskup na području svoje biskupije slobodan to činiti, Biskupske konferencije Afrike (SECAM) uglavnom neće udjeljivati blagoslove

Može li se takav nastup kardinala Ambonga opravdati osebnim stilom, ili potrebama slušatelja – koji su aplauzom odobravali pojedine dijelove govora? Ne znam. Znam da ga nije bilo ugodno slušati jer u toj osudi Zapada ima nešto surovo. Za nas čudno, a za Afriku možda uobičajeno. Život u Africi suroviji je nego u Europi. Govor se na francuskom jeziku može poslušati na blogu „Le salon beige“, a sažetak je vrlo oprezno prenijela i rimska *La Repubblica*.

Čini se, zasad, da rasprava o ovom dokumentu nije gotova. Osobno iz ove rasprave naučila sam sljedeće: bez obzira na naše argumente, kad odbijamo drugome dati blagoslov, pokazujemo svoju surovost.

Josip Uhač (1924. – 1998.) – prigodom stogodišnjice rođenja

Od Uhača možemo učiti u mnogočemu

Mons. Josip Uhač nije objavio memoare. To ne čudi jer se posve uklapa u njegovu skromnu i tihu osobu koja je cijeli svoj život ugradila u rad za Svetu Stolicu, po cijenu da glas o njegovu djelovanju do danas u Hrvatskoj nije dovoljno poznat.

Piše: Marko Medved

Kada je riječ o životu i djelu diplomata, bili oni civilni ili crkveni, životopisci su redovito u nezgodnoj situaciji. Naime, ukoliko osoba nije objavila memoare, vlastita sjećanja na život i diplomatski rad (sjetimo se poznatih memoara Henryja Kissingera ili, u crkvenom kontekstu, sjećanja kardinala Agostina Casarolija na hrvatski jezik prevedenih s naslovom „Mučeništvo strpljivosti”), onda je javnost prikraćena glavnine podataka o događajima vezanih uz diplomatsko djelovanje. Ono je samo po sebi daleko od očiju javnosti, a običnu građaninu ostaje vidljivo u mjeri u kojoj diplomatski čimbenici to dopuštaju. Mons. Josip Uhač nije objavio memoare. To ne čudi jer se posve uklapa u njegovu skromnu i tihu osobu koja je cijeli svoj život ugradila u rad za Svetu Stolicu, po cijenu da glas o njegovu djelovanju do danas u Hrvatskoj nije dovoljno poznat.

Josip Uhač rođen je 20. srpnja 1924. u Sv. Jeleni, zaseoku Brseča, a preminuo je u Rimu 18. siječnja 1998. Josip je bio drugo dijete u obitelji Antona i Marije rođ. Senčić. Josip ulazi u malo Sjemenište u Rijeci da bi nakon male mature, ujesen 1940., nastavio obrazovanje najprije u Veneciji, a potom u Gorici. Svršetkom rata i dolaskom komunizma tadašnji riječki biskup Ugo Camozzo, u nedoumici kamo ga poslati kako bi uspješno dovršio studij prekinut zbog rata, šalje ga 1945. u Rim. Završava studij na rimskom Lateranu, zaređen je 16. travnja 1949. za svećenika, a daleko od rodnog kraja slavi mladu misu. Nakon svećeničkog ređenja dvije godine živi u Hrvatskom papinskom zavodu sv. Jeronima, a od 1951. odlazi u jednu rimsku župu, odakle se, na nagovor ekonomata

papinske crkvene diplomatske akademije, priključuje toj ustanovi. Od 1954. djelatno radi u papinskoj diplomaciji, najprije u Panami, a potom u Egiptu. Od 1962. savjetnik je u nuncijaturi SR Njemačke, a od 1966. u Španjolskoj. Papa Pavao VI. imenuje ga naslovnim nadbiskupom 23. lipnja 1970., a zaređio ga je u riječkoj katedrali sv. Vida nadbiskup Viktor Burić 5. rujna 1970.

Josip Uhač pokopan je u brsečkoj župnoj crkvi sv. Jurja. Žitelji njegova rodnoga kraja, u koji je rado navraćao, čuvaju spomen na ovo najpoznatije ime s prostora Riječke nadbiskupije u 20. st. Poznavanje njegova života ujedno je i spoznaja o kontekstu života Riječke biskupije prvih desetljeća nakon njezina osnutka, a još više uvid u opću Crkvu druge polovice 20. stoljeća.

Godinu 1970. možemo promatrati kao razdjelnicu jer može se reći da je do tada Uhač, kao službenik nuncijatura, provodio zadaće i usmjerenja iz Rima, a od te godine upravo je on u dobroj mjeri kreator politike Svete Stolice u dotičnim zemljama, u odnosu na civilne i na crkvene strukture. Mada djeluje još u vrijeme pontifikata Pija XII. i Ivana XXI-II., Uhačeva je uloga istaknuta od sedamdesetih do pred kraj devedesetih godina prošlog stoljeća, dakle za vrijeme pontifikata Pavla VI. i Ivana Pavla II.

Postaje pronuncij u Pakistanu 1970. – 1976., a potom je predstavnik Svete Stolice u afričkim zemljama Kamerunu i Ekvadorskoj Gvineji (1976.), Gabonu (1977.) i Kongu (Zair, 1981.). Pojasnimo da je u državama koje nunciju nisu priznavale čast dekana diplomatskog zbora,

dakle zemljama s nekršćanskom većinom, Sveta Stolica slijedila praksu imenovanja pronuncija, što je *de facto* istoznačnica s nuncijem. Nakon azijskog razdoblja dolazi afričko. Vrijeme je to intenzivna procesa dekolonizacije i hladnoga rata. Glede djelovanja na crkvenome području, od posebne je važnosti imenovanje biskupa emancipiranih od Europe i formiranje lokalnoga klera.

Treba reći da je s Pavlom VI. na snazi povećana prisutnost netalijana među vatikanskim diplomatima. Drugo razdoblje rada u SR Njemačkoj Uhač započinje 1984., a tamo ostaje do 1991. Ovdje su, u usporedbi s Azijom i Afrikom, drugačije

teme na dnevnom redu: kontekst pokoncilске Crkve, pitanje crkvenoga poreza, ingerencije Kaptola u Kölnu u imenovanju nasljednika kardinala Höffnera. Na koncu tu je i ujedinjenje Njemačke i pripreme premještanja nuncijature iz Bonna u Berlin. Dana 21. lipnja 1991. Ivan Pavao II. imenuje ga tajnikom Kongregacije za evangelizaciju naroda

(bivše *Propagande fide*, današnjega Dikasterija za evangelizaciju). Na toj je službi ostao do smrti, a pridružena mu je i služba ravnatelja Papinskih misijskih djela do 1995. Ovlasti Kongregacije prostirale su se na skoro čitavu Afriku, Aziju, Oceaniju bez Australije, dio Latinske Amerike, kao i na Bosnu i Hercegovinu.

Znamo da je Sveta Stolica priznala Hrvatsku još prije Europske unije te da se, uz papu Ivana Pavla II., redovito spominju imena Jeana Luisa Tourana, šefa vatikanske diplomacije, i Angela Sodana, državnoga tajnika. Danas znamo da je i Uhač, upravo od 1991. na službi u Rimu u palači na Piazza di Spagna, u tome odigrao važnu i nedovoljno zabilježenu ulogu. Bio je u kontaktima s njemačkim kancelarom Kohlom i ministrom vanjskih poslova Genscherom, koji su, poznato je, odigra-

li ključnu ulogu u priznanju EU-a 15. siječnja 1992. To da je njegova uloga u procesu priznanja Hrvatske bila vrlo aktivna, javno se pokazalo koju godinu kasnije u trenutku otvaranja nuncijature u Zagrebu jer je kao poseban papin izaslanik Uhač službeno otvorio Apostolsku nuncijaturu.

Na dan Uhačeve smrti, u nedjelju 18. siječnja 1998. u Angelusu Ivan Pavao II. najavio je konzistorij za kreaciju novih kardinala u veljači te godine. Papa je pri kraju niza imena rekao kako je namjeravao kardinalom kreirati i Josipa Uhača, kojemu je to priopćeno nekoliko dana ranije. Kardinal Angelo Sodano, državni tajnik, na misi zadušnici 20. siječnja u bazilici sv. Petra o Uhaču je govorio kao o suradniku i prijatelju.

Josip Uhač pokopan je u brsečkoj župnoj crkvi sv. Jurja. Žitelji njegova rodnoga kraja, u koji je rado navraćao, čuvaju spomen na ovo najpoznatije ime s prostora Riječke nadbiskupije u 20. st. Poznavanje njegova života ujedno je i spoznaja o kontekstu života Riječke biskupije prvih desetljeća nakon njezina osnutka, a još više uvid u opću Crkvu druge polovice 20. stoljeća. Zasluge ovoga sina brsečkoga kraja i vjerna nadbiskupa još uvijek nisu dovoljno valorizirane.

Od Uhača možemo učiti u mnogočemu. On je primjer vjerna sina Crkve koji u službi najviših struktura Svete Stolice zna ostati tih i skriven očima javnosti u vremenima koja su, slično današnjem vremenu, također nosila izazove i napetosti za jedinstvo Crkve. Ta je Uhačeva kvaliteta tim veća jer u novije vrijeme imamo iskustvo posve drugačijega ponašanja nekih istaknutih osoba (poput bivšeg nuncija u SAD-u, koji ranjiva jedinstvo Crkve, ili tajnika pokojnog Pape emeritusa, koji javno objavljuje knjigu memoara odmah po smrti prethodnoga pape i krši diskreciju). Uhačeve velike zasluge u priznanju Hrvatske također su ostale skrivene iza zastora njegova karaktera koji vrednote ljubavi prema svojem narodu nije koristio manifestativno.

Dok se približava stota obljetnica biskupijskoga središta u Riječi, a u tome sklopu promišljamo kakva bi obilježja trebala resiti vjernika ovoga našeg kraja, Uhačev primjer može nam pomoći u izgradnji takve crkvenosti koja neće biti skućena okvirima lokalne, nacionalne ili biskupijske pripadnosti već će biti otvorena prema svakom čovjeku.

Ponizna ljubav prema svojim i velikodušna ljubav prema drugima

Nakon mise i molitve na grobu nadbiskupa Uhača u župnoj crkvi okupljeni su se uputili pred kapelicu sv. Jelene te otkrili postavljeno spomen-obilježje i pomolili se uz njega.

Mještani Brseča redovito se u siječnju prisjećaju nadbiskupa Josipa Uhača, vjerna službenika Crkve koji je bio vatikanski diplomat i tajnik Kongregacije za evangelizaciju naroda. „Bio je čovjek koji je svoju ljubav prema svome, prema ovom mjestu, župi, našoj nadbiskupiji i osobito svome hrvatskom narodu izražavao potihom, ali to ga nije sprečavalo da istovremeno bude u ljubavi i zauzimanju za sve, otvoren za cijeli svijet, kojega je prošao uzduž i poprijeko kao diplomat Svete Stolice, ali za kojega je još više radio i kao tajnik Kongregacije za evangelizaciju naroda, kojoj su glavno poslanje i briga

bile misijske zemlje i njihove potrebe“, rekao je nadbiskup Uzinić u propovijedi na misi koju je 20. siječnja predvodio u župnoj crkvi sv. Jurja.

Tradicionalno prve subote nakon obljetnice njegove smrti, u godini 100. obljetnice njegova rođenja mještani Brseča s ponosom su se prisjetili svog sumještana Josipa Uhača, nadbiskupa koji je svoj radni vijek proveo u službi Vatikana i životom ostavio primjer kako voljeti svoje rodno mjesto i isto tako voljeti cijeli svijet. Nakon mise i molitve na njegovu grobu u crkvi uputili su se pred kapelicu sv. Jelene, u istoimenom brsečkom naselju podno Čičarije, gdje je pokojni nadbiskup rođen, te otkrili i pomolili se uz spomen-obilježje datirano u 2023. godinu, kada je obilježena 25. obljetnica njegove smrti.

Okupljene mještane i širu rodbinu nadbiskup Uzinić pozvao je da uče i nadahnjuju se primjerom čovjeka kojeg je služba vodila diljem svijeta, ali uvijek se rado vraćao u svoj rodni kraj. „Donesimo odluku da ćemo nasljedovati njegovu poniznu ljubav prema svojim i velikodušnu ljubav prema svima drugima te biti lice takve Crkve, Crkve otvorenih vrata, Crkve u kojoj ima mjesta za naše, ali i za one koji to nisu, Crkve u kojoj ima mjesta za sve. Ovo je osobito važno za Crkvu i nas kršćane i naše poslanje da nastavimo Isusovo djelo spasenja, jer danas smo mi Isusova obitelj.“

Zaključio je tako razmatranje dnevnog evanđelja o Isusu, kojega isprva ni njegova obitelj nije razumjela. Bili su zabrinuti jer se nije uklapao u obiteljske standarde. „To je zatvorenost u sebe same i svoj mali svi-

jet, svoju skupinu, svoju zajednicu, što je onda problem egoizma s kojim se Isus došao razračunati. On je došao da bi se razračunao sa svim oblicima egoizma, sebičnosti, s osobne razine pomiče na razinu zajednice, kolektiva, naroda, klase, spola, rase... što se u konačnici pretvara u različite negativne pojave apsolutiziranja jednih na štetu drugih, kojima je nastvak -izam. Isus želi prekinuti s tim biti ekskluzivno samo za svoju obitelj, za svoje mjesto ili grad, za svoj narod ili svoju vjersku zajednicu, kako bi mogao biti za sve i sa svima, osobito s onima koji su isključeni, kao što su u njegovo

vrijeme carinici i grešnici, bolesnici koji pate od različitih bolesti, osobito gubavci, a što ga onda dovodi u sukob, jučer kao i danas, s onima koji ga žele staviti u okvire svojih i svoga.“

Nakon mise u Brseču okupljeni su se uputili u obližnju Sv. Jelenu, malo rodno mjesto Josipa Uhača. Pred istoimenom crkvicom načelnik Ricardo Staraj i Bernard Franović, nadbiskupov rođak, otkrili su spomenik uklesan u kamenu te se prisjetili njegove povezanosti s rodnim krajem. Kratak je presjek nadbiskupova života iznio povjesničar Marko Medved istaknuvši njegove zasluge za međunarodno priznanje Hrvatske 1992. godine od strane Njemačke i Vatikana. Nadbiskup Uzinić je nakon otkrivanja spomenika predvodio molitvu za pokojnika.

D. D.

Priredio: Ivan Host

Povremeni post i izbjegavanje pretjerivanja u hrani svakako je dobrodošlo u današnje vrijeme sve veće učestalosti prekomjerne tjelesne težine, brojnih metaboličkih poremećaja i civilizacijskih bolesti kao što su npr. šećerna bolest i povišen krvni tlak.

Post i zdravlje

Dobrobit posta za zdravlje

- Post pomaže regulirati povišen krvni tlak. Smanjenje krvnog tlaka uspijeva kada se posta pridržavamo duže vremensko razdoblje. Istraživanja su pokazala da postom značajno smanjujemo mogućnost nastanka kardiovaskularnih bolesti.

- Post smanjuje upalne procese u organizmu – upalni medijatori (citokini) pokreću upalni proces u našem tijelu. Istraživanja su pokazala da količina upalnih citokina opada nakon trećeg tjedna posta. Slična istraživanja provedena na odraslim osobama s bronhalnom astmom pokazala su jednak rezultat – post poboljšava simptome i funkciju pluća.

- Post snižava vrijednosti masnoća u krvi – izbjegavanje određene hrane može smanjiti razinu tzv. lošeg kolesterola (LDL kolesterola) u krvi i tako smanjiti mogućnost nastanka ateroskleroze.

- Post smanjuje rizik od nastanka težih bolesti i njihovih komplikacija.

- Post može poboljšati kontrolu razine šećera u krvi, što je posebno važno kod osoba koje su u riziku od pojave šećerne bolesti. Naime već kratkotrajan post značajno smanjuje razinu šećera u krvi. Time pridonosi stabilnijim vrijednostima šećera u krvi sprečavajući nagle skokove i padove razine šećera u krvi.

- Post povećava dobro osjećanje – pokazalo se da je već dvodnevni post doveo do peterostrukog povećanja hormona dobrog osjećanja u organizmu.

- Post usporava proces starenja – naime sniženje energetskog unosa usporava proces starenja. Ipak na pitanje može li ograničenje unosa kalorija produžiti životni vijek, za sada se ne može jasno odgovoriti. No umjerenost u jelu i piću u starijoj životnoj dobi sigurno je dobar ulog za zdravlje.

Već sredinom ovog mjeseca (veljače) počinje korizma – ove 2024. godine vrlo rano. U korizmenom vremenu uobičajen je post. Od davnina post je poznat u mnogim civilizacijama i religijama. Post je poznat kao način pročišćenja – fizičkog, psihičkog i pogotovo duhovnog. U antičkom svijetu postojala je primjena tzv. „terapijskog gladovanja“ koje se često provodilo tijekom duljeg vremenskog razdoblja u **svrhu jačanja organizma**. I sam je Hipokrat, kojeg nazivamo „ocem medicine“, smatrao kako je post odličan način za pročišćavanje organizma. U srednjem vijeku pak postom se liječilo gotovo sve bolesti.

Što je post

Pod postom smatramo suzdržavanje od hrane općenito ili samo od neke vrste hrane. Mi ćemo ovdje govoriti o dobrobiti koje post nosi za zdravlje čovjeka. Neispravna prehrana, dugotrajan stres i loše životne navike dovode do nakupljanja štetnih tvari u organizmu. To ima za posljedicu poremećaj rada organskih sustava. A upravo postom možemo ove nakupljene štetne tvari izlučiti (izbaciti) iz organizma i time značajno doprinijeti zdravlju.

Nakupljanje štetnih tvari u organizmu i njihovo izlučivanje prirodni su ciklusi. No ponekad naši prirodni sustavi obrane postaju preopterećeni – bilo zbog sve veće prisutnosti raznih toksina ili pak zbog silnih umjetnih tvari prisutnih u suvremenom životu, kao što su kemijski obrađena hrana, pesticidi, lijekovi, razni kemijski proizvodi za njegu tijela i drugo. Za rješavanje ovakvih problema idealan je post. Postom čistimo krv i stanice organizma, potičemo ispravno djelovanje unutar-njih organa i pospješujemo prirodan način liječenja i regeneracije organizma.

Zato je povremeni post i izbjegavanje pretjerivanja u hrani svakako dobrodošlo u današnje vrijeme sve veće učestalosti prekomjerne tjelesne težine, brojnih metaboličkih poremećaja i tzv. civilizacijskih bolesti kao što su npr. šećerna bolest i povišen krvni tlak. Tijekom posta tijelo se koristi postojećim zalihama energije u organizmu, a samim time rješava se i štetnih tvari iz jetre, pluća i probavnog sustava.

U stanju gladovanja naše se tijelo adaptira na nizak unos energije i aktivira alternativne metaboličke puteve. U stanju gladovanja katabolički hormoni pojačavaju proizvodnju glukoze u jetri i smanjuju iskorištavanje glukoze u skeletnim mišićima i masnom tkivu. Promjene u tijelu ovise o tome koliko dugo gladovanje traje i radi li se o potpunom gladovanju ili se ipak unosi određena količina hrane. Na početku gladovanja, kao i kod produžene tjelesne aktivnosti, tijelo prvo troši zalihe glikogena – osnovnog tjelesnog ugljikohidrata koji se nalazi u jetri i mišićima. U nedostatku hrane koja bi poticala stvaranje novih zaliha glikogena, proteina i masti, tijelo počinje prvo razgrađivati vlastito masno tkivo.

Naravno, iznimno je važno spomenuti da se post ne smije poistovjetiti s pretjeranim izgladnjivanjem jer shvati li se tako, neće donijeti ništa dobro organizmu i zdravlju. Prehrambene restrikcije tijekom posta mogu se odnositi na hranu koja se smije i ne smije jesti ili se smije konzumirati samo u određeno doba dana ili godine. Može se odnositi i na način pripreme hrane te kada, kako i koliko dugo postiti. Po vremenu trajanja post može biti jednodnevan ili višednevan. Jednodnevni post kod mnogih je svaki petak u godini. Višednevni su postovi oni pred značajne blagdane. Tu pripada i vrijeme korizme.

Oprezno postiti

Vidimo da je duga lista mogućih zdravstvenih koristi od posta. No s postom treba biti i oprezan. On nije dobar izbor za svakog. Postoji nekoliko skupina ljudi kojima se ne preporučuje postiti. To su: djeca u rastu i razvoju, trudnice i dojilje, pacijenti s uznapredovalim teškim bolestima, dijabetesom, tuberkulozom i ozbiljnim kardiovaskularnim bolestima. Također se post ne preporučuje onima koji uzimaju više vrsta lijekova – naime nedostatak hrane može utjecati na apsorpciju lijekova i time povećati moguće neželjeno štetno djelovanje nekog lijeka.

U svakom slučaju najbolje je da se prije početka posta uvijek savjetujete s vašim obiteljskim liječnikom, pogotovo onda ako imate bilo kakav zdravstveni problem ili planirate postiti duže od jednog dana.

Školski vrt područne škole Plešće

Berba jabuka u voćnjaku UZ Bobovac

ŠKOLSKI VRTOVI GORSKOGA KOTARA

Dobru baštinu goranskih školskih vrtova uživamo i danas.

Piše: Karmen Delač-Petković

Sredinom 18. st. austrougarska carica Marija Terezija korjenito je reformirala školstvo uvođenjem obveznog školovanja za svu djecu, bez obzira na spol. Kako bi ova odluka mogla zaživjeti, počele su se otvarati prve škole i zidati prve školske zgrade. Njima su pridruženi i školski vrtovi, čija je primarna svrha bila poticanje svilarstva u južnim pokrajinama Monarhije. U Gorskom kotaru svilarstvo nikad nije zaživjelo te su školski vrtovi od početka bili posvećeni voćarstvu, povrtlarstvu i pčelarstvu.

Školski red iz 1752. tražio je da se učenicima poučavaju u korisnim i praktičnim znanjima. Već 1816. godine Bečki dvor naređuje da se u Hrvatskoj moraju otvoriti školski vrtovi, a narodne škole u svom programu od 1861. imaju vrtlarstvo kao zaseban predmet. Od 1806. do 1874. crkve su kontrolirale rad škola na svojim područjima. Zalaganjem bana Mažuranića donesen je Zakon od 14. listopada 1874. ob ustroju pučkih škola i preparandijah za pučko učiteljstvo u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji kao jedan od najliberalnijih školskih zakona onodobne Europe. Ban je škole stavio pod nadzor Zemaljske vlade u Zagrebu, odnosno školskih nadzornika, koje je sam imenovao.

Mažuranić je prvi uočio kako je urod školskih vrtova uvelike rezultat zemljopisnih i klimatskih prilika pa se ne mogu na cijelom području Hrvatske uzgajati jednake vrtlarke i voćarske kulture, a sve u želji da putem školskih vrtova unaprijedi poljoprivredu, a time i ekonomiju sela. U Mažuranićevo vrijeme vrtovi dobivaju važno mjesto ne samo u pučkim već i u građanskim, a posebno učiteljskim školama. Očekivalo se da mladi učitelji raspoložu svim znanjima za osnivanje i uspješno održavanje školskog vrta. Kako bi im bilo

lakše, škole su bile opskrbljene i stručnom literaturom iz područja vrtlarstva.

Kad je Ivan Mažuranić 1880., na vlastitu molbu, razriješen banske časti, zamijenio ga je Ladislav Pejačević, koji je na toj funkciji ostao samo tri godine, ali nasljedovao je Mažuranićeve stavove o školskim vrtovima.

Međutim sljedeći ban, Mađar Karoly Khuen-Héderváry tijekom svoga dvadesetogodišnjeg banovanja zdušno se trudio zaustaviti samostalan politički i ekonomski razvoj Hrvatske i učiniti je mađarskom pokrajinom, što se nepovoljno odrazilo i na školstvo. Khuenov Školski zakon iz 1888. godine nije podupro gospodarske ciljeve koje je Mažuranić zacrtao svojim zakonom, ali potvrdio je ranije odredbe o školskim vrtovima. No i u njegovo se vrijeme našlo političara koji nisu zaboravili školske vrtove. Predstojnik Odjela za bogoštovlje i nastavu u Zemaljskoj vladi dr. Izidor Kršnjavi uvelike je podupirao školske vrtove, ali i školstvo općenito, a pogotovo je promovirao učiteljske škole.

Do kraja 19. st. 54 % svih škola imalo je školske vrtove koji se marljivo njeguju sve do raspada Austro-Ugarske Monarhije. Još tijekom Prvog svjetskog rata učenicima su poklanjane mlade voćke, ali vrtovi u međuratno vrijeme više nisu obvezni pa žive po inerciji, odnosno dobrohotnosti učitelja. I Federativna Narodna Republika Jugoslavija (buduća SFRJ) prisjetila se školskih vrtova kao jednog od načina eliminacije poslijeratne neimaštine.

Obveza vođenja školskih spomenica datira još iz 1885. pa u njima ima i dosta podataka o školskim vrtovima. U goranskim školskim spomenicama iz toga vremena možemo čitati što su sve učitelji proživljavali pri pokušajima osnivanja školskih vrtova. Nije to bio nimalo lak

posao i bilo je potrebno mnogo truda i rada kako bi takav školski vrt uopće bio ustrojen. Primjerice, mjesne su vlasti (pod pritiskom državnih vlasti) morale školi darovati veći komad zemlje. Pa kad su već morali, onda su učitelju dali neku jalovu zemlju, na strmim, u hladu, tek toliko da udovolje propisima. A da učitelju još pomognu urediti prilazni put, postaviti ogradu oko parcele ili sagraditi kokošinjac – taman posla!

Tako su se siroti učitelji morali boriti ne samo sa školskim programom rada već i s neimaštinom, neprikladnom klimom i divljim životinjama koje su u vrtu pronašle novi izvor hrane. Ali učitelji su oduvijek bili sazdana od jaka materijala – jer da nisu, ne bi ni izdržali u svom poslu – pa se baš i nisu dali omesti. Opisujući u školskoj spomenici užasne uvjete u školskom vrtu malog goranskog mjesta Podstene, tamošnji učitelj, svjestan muke koja ga čeka, ogorčeno, ali i borbeno, zaključuje: *Žrtvovati, žrtvovati, žrtvovati!*

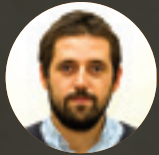
Budući da su učitelji dijelom bili plaćani u naturi, tj. mogli su zadržati dio uroda, oni su se još marljivije brinuli o školskom vrtu. Afiniteti učitelja bili su svima vidljivi jer bi za koju godinu znatno porastao broj voćaka ili pčelinjaka u cijeloj školskoj općini. Osim što su tako pomogli cijeloj zajednici, učitelji su imali mogućnost da rezultate rada u vrtu prikažu javnosti na godišnjim školskim izložbama.

Unatoč teškoćama, školski su vrtovi u Gorskom kotaru ispunili svoju osnovnu svrhu – naučili su djecu najnovijim spoznajama iz voćarstva, povrtlarstva, cvjećarstva i pčelarstva, koje su ona mogla primijeniti i na svojoj okućnici, osobito zato što im je učitelj i tu pomagao, kako bi njihovi samostalni pokušaji bili što uspješniji. U pedagoškom smislu vrtovi su također blagotvorno djelovali na djecu koja su se učila radu, skrbnosti i strpljenju kako bi na kraju mogla uživati u plodovima svoga rada. Radne navike stečene u školskom vrtu učenicima su koristile tijekom čitavog života.

Koliko se ova praksa pokazala dobrom, pokazuje nam i revitalizacija školskih vrtova koja je krenula 1990-ih, kao i otvaranje urbanih vrtova u našim velikim gradovima. Danas je u Gorskom kotaru malo škola koje imaju svoje vrtove i voćnjake, ali oni koji postoje, izvrsno rade pa su i višestruko nagrađivani. Kao dobar primjer spomenut ćemo tri goranska školska vrta koji su također rezultat enormna zalaganja tamošnjih učitelja. Dva su uzorno vođena vrta pri OŠ „Petar Zrinski u Čabru – vrtovi područnih odjeljenja u Plešćima i Tršću. Nadaleko je poznat i voćnjak Učeničke zadruge Bobovac (ime je dobila po staroj vrsti jabuka) Osnovne škole Frana Krste Frankopana u Brodu na Kupi. Sve su to svijetli primjeri njegovanja tradicionalnog ekološkog školskog vrta, odnosno voćnjaka, iz kojih imamo što naučiti.

Kako postići trajni mir?

Pavlov odgovor u Poslanici Efežanima

Piše: Tomislav Zečević

U današnjem vremenu nemoguće je očekivati potpuno mirnodopsko razdoblje, što je vidljivo na primjeru brojnih dugotrajnih ratova u svijetu koji uzrokuju patnju i smrt s posljedicama za cijelo čovječanstvo. Gledajući iz ljudske perspektive, može nam se učiniti da mi, kao obični pojedinci bez utjecaja na geopolitičke prilike u svijetu, ne možemo učiniti ništa kako bismo spriječili sukobe i stradanja. Uistinu, pokušaj građenja mira utemeljena na ljudskim savezima osuđen je na propast jer je previše podložan utjecaju velikih vojno-ekonomskih sila kojima nije mir ni dobrobit čovječanstva kao takvog na prvome mjestu, već njihovi pojedinačni probitci za koje su spremni žrtvovati druge zemlje i dio svog stanovništva kako bi ih ostvarili.

Žrtvovanje drugih radi ostvarenja vlastite koristi neprihvatljivo je za svakog čovjeka, pogotovo za istinskog vjernika, koji je po uzoru na našeg Spasitelja Isusa Krista, koji je položio svoj život za sve ljude pa i za svoje neprijatelje, pozvan žrtvovati sebe za dobro drugih. Kršćani su pozvani jasno i glasno posvjedočiti svijetu da je trajni mir moguće temeljiti i postići samo u Kristu Bogu, iako je zbog naše ljudske slabosti ostvarenje potpunog mira moguće samo na nebesima.

Želja za isticanjem da je mir, baš kao i samu Crkvu, moguće graditi samo na jedinstvenom i vječnom božanskom temelju Isusa Krista (usp. 1 Kor 3,11: „Jer nitko ne može postaviti drugoga temelja osim onoga koji je postavljen, a taj je Isus Krist.“) poslužila je kao poticaj za razmišljanje o Kristovoj pomiriteljskoj službi/žrtvi kao činu novog stvaranja. Osobito nadahnute pronalazimo u Poslanici Efežanima, u odlomku 2,14-16, u kojem čitamo kako su dvije neprijateljske strane, Židovi i pogani, tj. svi ljudi, pomireni u Kristu i kako tim pomirenjem nastaje jedno novo stvorenje, jedan novi čovjek: „Doista on je mir naš, on koji od dvoga učini jedno: pregradu razdvojnici, neprijateljstvo razori u svome tijelu. Zakon

zapovijedi s propisima obeskrjepi da u sebi, uspostavljajući mir, od dvojice sazda jednog novog čovjeka te obojicu u jednojme Tijelu izmiri s Bogom po križu, ubivši u sebi neprijateljstvo.“ Doista, ako vjerujemo da je Krist prisutan u svakom trenutku našeg postojanja, od stvaranja svijeta do otkupljenja, onda je logično vjerovati da je on zadužen i za održavanje postojećeg svijeta te da se prije svega njemu trebamo obratiti za postizanje mira u svijetu jer „u njemu je sve stvoreno [...] sve je po njemu i za njega stvoreno: on je prije svega i sve stoji u njemu“ (Kol 1,16-17).

U svjetlu izrečenog čini nam se da je za postizanje mira u svijetu ili barem za rasvjetljavanje mogućnosti postizanja mira važno dati određene biblijske novo-

no nam svjedoči o tome kako je izmirenje neprijateljskih strana moguće, ali samo u Kristu (usp. Ef 2,11-22). Zapravo, korijen podjele među ljudima proizlazi upravo iz temeljne podjele između Boga i čovjeka, koja nastaje kao posljedica grijeha (usp. Post 3), a iz koje onda proistječu sve druge podjele i neprijateljstva. Stoga nam je prije svega potrebno pomirenje s Bogom u Kristu, koji će nam onda udijeliti mir s drugima i sa samim sobom, poput mira koji nam daruje u sakramentu pomirenja.

Pavlovski koncept pomirenja u svjetlu novog stvaranja pridonosi dubljem razumijevanju otajstva Kristove pomiriteljske žrtve, kojom je čovječanstvo otkupljeno i spašeno i po kojoj je sve stvorenje ponovno približeno onoj izvornoj dobroti na koju je stvoreno (usp. Post 1 – 2). Međutim važno je naglasiti da u pavlovskim poslanicama smisao *novi čovjek* (usp. 2 Kor 5,17 i Gal 6,15; Ef 2,14-16) nije u povratku na staro već u dotad nečuvenoj novosti. Naime Židovi i pogani koji vjeruju u Krista nisu

Pavlovski koncept pomirenja u svjetlu novog stvaranja pridonosi dubljem razumijevanju otajstva Kristove pomiriteljske žrtve, kojom je čovječanstvo otkupljeno i spašeno i po kojoj je sve stvorenje ponovno približeno onoj izvornoj dobroti na koju je stvoreno.

samo pomireni s Bogom i vraćeni u prijašnje stanje nego je Bog od njih stvorio jedno novo biće, jednog novog stvora – Crkvu, koja je početak jednog novog otkupljenog i pomirenog čovječanstva za kojim svi ljudi ili barem većina njih čezne. U tom smislu pavlovsko svjedočanstvo sveopćeg pomirenja (na koje nas Bog poziva) potiče nas da i mi kršćani napokon zaživimo kao nova stvorenja u Kristu, što smo po svome krštenju već postali, te tako posvjedočimo da je Crkva zaista mjesto izmirenja i pomirenja, putokaz i svjetionik drugim ljudima. Crkva je živući dokaz kako Bog u Kristu može i želi uspostaviti mir tamo gdje je nama ljudima nemoguće te od sadašnjih smrtnih neprijatelja i zaraćenih strana učiniti jedan novi pomireni svijet (čak i tamo gdje nema izravne vjere u Krista). Stoga je važno da sami kršćani svojim životom posvjedoče čvrstu vjeru i nadu da je Bogu zaista sve moguće i da je jedini pravi istinski mirotvorac Isus Krist!

Dokumenti crkvene glazbe koji govore o liturgijsko-glazbenoj ulozi svećenika, psalmista, pjevačkog zbora, orguljaša i puka vrlo su jasni, pogotovo Instrukcija Musicam sacram (MS).

ULOGA SVEĆENIKA, PSALMISTA, PJEVAČKOG ZBORA, ORGULJAŠA I PUKA

Piše: Andrejka Srdoč Geraci

Ovaj članak namijenjen je svim voditeljima crkvenih zborova, orguljašima i pjevačima koji se žele liturgijsko-glazbeno (in)formirati. Dobro je prisjetiti se što spada na koga za vrijeme liturgijskog slavlja, odnosno koje dijelove mise mora pjevati svećenik, koje đakon, koje psalmist, a koji su dijelovi za puk, narod i orgulje. Dokumenti crkvene glazbe vrlo su jasni, pogotovo *Instrukcija Musicam sacram (MS)*.

„U liturgijskim činima posebno mjesto dobivaju svećenik i njegovi službenici zbog primljenog svetog reda, a zbog službe koju vrše ministranti, čitač, tumač i oni koji pripadaju pjevačkom zboru“ (MS 13). „Vjernici vrše svoju liturgijsku ulogu kad pružaju punu, svjesnu i djelatnu suradnju koju traži sama narav liturgije i na koju, na temelju krštenja, kršćanski puk ima pravo i dužnost“ (MS 15). „U liturgijskim obredima neka svatko, bio služitelj ili vjernik, vrši svoju službu i čini samo ono i sve ono što na nj spada prema naravi obreda i prema liturgijskim propisima“ (SC 28).

Svećenik celebrant mora pjevati:

- u obredima ulaza: pozdrav svećenika s odgovorom puka i zbornu molitvu

- u liturgiji riječi: usklici kod evanđelja (*Gospodin s vama... Čitanje svetog evanđelja...*)

- u euharistijskoj liturgiji: darovna molitva, predslavlje s uvodom i *Svet*, završna doksologija kanona *Po Kristu i s Kristom*, Gospodnja molitva s uvodom i dodatkom, embolizam *Izbavi nas molimo... Jer tvoje je kraljevstvo, Mir Gospodnji*, popričesna molitva i obrazac otpusta.

Koncelebranti, zajedno s predvoditeljem, pjevaju završnu doksologiju kanona *Po Kristu i s Kristom* i *Oče naš*.

Đakon pjeva usklike kod evanđelja (*Gospodin s vama... Čitanje svetog evanđelja...*), poziv za davanje znaka mira *Pru-*

Solističko sviranje glazbala ne dopušta se u liturgijskim slavljinama u vrijeme došašća i korizme te u službama za pokojne. Crkva želi da u sakramentima i sakramentalima pjeva pjevački zbor i narod, i to izmjenično ili zajedno (*Musicam sacram*, 5. ožujka 1967.).

žite mir jedni drugima i svečani obrazac otpusta *Idite u miru*.

Psalmist pjeva prijevni psalam, pjesmu prije evanđelja (*Aleluja* s retkom), *Molitvu vjernika* (može samo kratki zaziv). Psalmist može čak intonirati *Slavu* ako celebrant nije u mogućnosti pjevati.

Zboru pripada ulazna pjesma, *Gospodine, smiluj se, Slava, Aleluja*, prikazna pjesma, *Svet, Jaganjče Božji*, pričesna pjesma, završna pjesma. Sve ove pjesme mogu se pjevati izmjenično s narodom.

Narod pjeva prijevni psalam, odgovore na poklike celebranta, đakona i psalmista i tako izmjenjujući se sa zborom ili kompletnim pjevanjem: *Gospodine, smiluj se, Slava, Svet, Jaganjče, Oče naš*. Puk može sudjelovati i u crkvenim pučkim popijevkama. Ako zbor pjeva neku četveroglasnu pjesmu, puk može pobožno slušati.

Ne smije biti razlike između pjevane mise i tihe mise jer u svim misama može se pjevati. Bilo bi dobro podučavati na-

rod da se uvijek mogu pjevati neki dijelovi koji mu pripadaju.

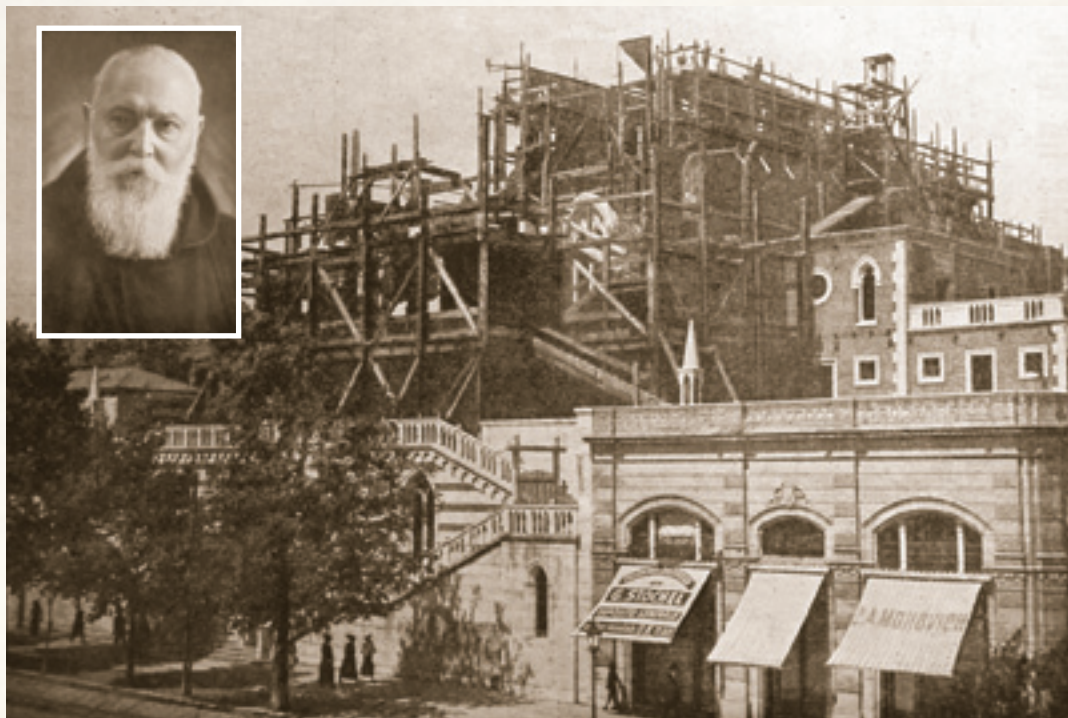
Orguljaš obavlja liturgijsku službu i ima dvostruku ulogu. Prva je pratiti liturgijsko pjevanje, a druga svirati orguljašku literaturu. Dokumenti kažu da se 'čista' instrumentalna glazba može dopustiti na početku mise (prije nego svećenik pristupi oltaru), kod prinosa darova, kod pričesti te na kraju mise. Smisao te odredbe primjenjuje se i na druga liturgijska slavlja. Solističko sviranje glazbala ne dopušta se u liturgijskim slavljinama u vrijeme došašća i korizme te u službama za pokojne.

Crkva želi da u sakramentima i sakramentalima pjeva pjevački zbor i narod, i to izmjenično ili zajedno (*Musicam sacram*, 5. ožujka 1967.).

Naravno, kako bi jedno liturgijsko slavlje bilo svečano, djelatno i usklađeno, veliku ulogu ima zborovođa koji će se uskladiti oko repertoara sa svećenikom i orguljašem te skladno izvježbati zbor i soliste.

Kapucini na riječkoj Žabici

Nakon što je pohodio Lourdes 1902. godine, fra Škrivanić je na Žabici potaknuo gradnju velike crkve Gospe Lurdske po uzoru na onu izgrađenu na mjestu ukazanja.

PRIJE 120 GODINA POLOŽEN TEMELJNI KAMEN ZA KAPUCINSKU CRKVU GOSPE LURDSKE

Piše: Goran Moravček

Gradnju crkve Gospe Lurdske na mjestu srušene drevne kapele sv. Augustina uz kapucinski samostan na Žabici potaknuo je fra Bernardin Škrivanić povodom 50. godišnjice lurdskih ukazanja. Temeljni kamen blagoslovljen je 11. veljače 1904. godine. Donja kripa dovršena je i posvećena 1908. u čast Mariji Tješiteljici Duša u Čistilištu. Gornja crkva osposobljena je za bogoslužje 1923. godine, ali do danas nije dovršena. Iste godine, 16. srpnja, utemeljena je Župa Majke Božje Lurdske, koju vode kapucini. Stigli su u Rijeku 1610. godine u jeku protureformacije i tijekom više od četiri stoljeća djelovanja ostavili snažan povijesno-kulturni trag.

U riječkom kapucinskom samostanu bilo je jedno od žarišta Hrvatskog katoličkog pokreta, utemeljenog početkom 20. stoljeća na idejama krčkoga biskupa Antuna Mahniča (1850. – 1920.). Ondje su pokrenute *Riječke novine*, prvi hrvatski katolički dnevnik, i razvijena je bogata nakladnička djelatnost. Jedan od ispovjednika u riječkom kapucinskom

samostanu bio je i sv. Leopold Bogdan Mandić. U Rijeci je boravio kratko, svega 28 dana, tijekom 1923. godine – od 16. listopada do 11. studenoga – kao hrvatski ispovjednik u gradu koji je bio pod talijanskom vlašću. Papa Pavao VI. proglašava ga blaženim 1976. godine, a 1983. papa Ivan Pavao II. uzdiže ga na čast svetosti. Spomendan mu je 12. svibnja. Dio ostavštine svetca čuva se kod riječkih kapucina zahvaljujući Maksimilijanu Maksu Peču, svojevremenom suradniku *Zvona*, koji je bio rođak sv. Leopolda.

CRKVA MAJKE BOŽJE LURDSKE

Fra Bernardin Nikola Škrivanić, izabran 23. srpnja 1901. za provincijala Hrvatsko-primorske kapucinske provincije, pokrenuo je crkveni preporod u Rijeci. Škrivanić je rođen u Omišu 1855. godine. Za svećenika je zaređen 1877. godine. Bio je župnik u Kaštel Sućurcu kad se odlučio zarediti. U novicijat ulazi u Rijeci 1889. godine. Ubrzo nakon zavjeta po-

staje poglavarom riječkog kapucinskog samostana, a 1901. godine i provincijalom. Čitav svoj svećenički i redovnički život posvećuje širenju lurdske misli i pobožnosti u našim krajevima. Otvara tiskaru Miriam, a pomoću Kuće dobre štampe razvija zamašnu izdavačku djelatnost. Do 1918. godine objavljena su ukupno 123 djela. Tiska Mahničevu *Hrvatsku stražu*, mjesečnik *Naša Gospa Lurdska*, čiji je prvi broj izašao 11. siječnja 1908., časopis *Obitelj* (kasnije *Hrvatska obitelj*), a pokreće i dnevnik *Riječke novine* (1912. – 1914.). Bio je poglavar riječkog samostana do konca 1922. godine, kad je protjeran, nakon čega talijanski kapucini zamjenjuju hrvatske redovnike. Samostan je pripojen Venetskoj provinciji 1. srpnja 1923. Škrivanić je preminuo u Splitu 25. rujna 1932. na glasu svetosti u 43. godini redovništva i 55. godini svećeništva.

Nakon što je pohodio Lourdes 1902. godine, na Žabici je potaknuo gradnju velike crkve Gospe Lurdske po uzoru na onu izgrađenu na mjestu ukazanja. Škrivanić je bio oduševljen posjetom

Lourdesu, uvjeren da je Gospa pomogla u njegovu ozdravljenju, a bolovao je od bubrežnih i srčanih bolesti. Pokušao je 1904. organizirati hodočašće u Lourdes, ali odaziv nije bio očekivan. Prvo hrvatsko narodno hodočašće u Lourdes bilo je u kolovozu 1908. godine, a povelu su ga krčki biskup Antun Mahnić, splitsko-makarski pomoćni biskup Juraj Carić i Bernardin Škrivanić. Na hodočašće u Lourdes krenulo je oko 400 vjernika. Riječki kapucini organizirali su još tri hodočašća u Lourdes – 1909., 1910. i 1914. godine.

Crkva je građena uz podršku desetina tisuća hrvatskih vjernika koji su dobrotvornim priložima podržali Škrivanićevu zamisao. List *Naša Gospa Lurdska*, koji je Bernardin Škrivanić pokrenuo nakon dovršenja donje crkve početkom 1908. godine, redovito je donosio popise vjernika koji su dali dobrovoljne priloge za nastavak gradnje crkve. Gotovo nema hrvatskoga mjesta iz kojega vjernici nisu dali svoje milodare za riječku crkvu te bi se moglo zaključiti kako je mjesecnik *Naša Gospa Lurdska* imao važnu ulogu u prikupljanju novca. Primjerice brojne župe bile su članice utemeljiteljice riječkoga Svećenog Duhova, poput župa Kukuljanovo, Gunja, Bošnjaci, Jamnica, Otočac, Sveti Ivan Žabno, Brela, Šušnjevnica, Brdo, Cerovlje, Gologorica i mnoge, mnoge druge.

Škrivanić je među prvima na našim prostorima shvatio moć

tiska. Tiskarski umjetnički zavod Mirjam i Kuća dobre štampe izdali su brojna djela koja su imala vjersku i prosvjetiteljsku ulogu te su tiskana u velikim nakladama i distribuirana diljem hrvatskog nacionalnog prostora. Tiskara Mirjam blagoslovljena je 25. lipnja 1910., na blagdan Presvetog Srca Isusova. Prva knjižica Kuće dobre štampe, pod naslovom „Jesu li katolici natražnjaci i mračnjaci“ (1910.), tiskana je u nakladi od 20 tisuća primjeraka, a Vjenčić u čast Presvetog Srca Isusova, Blažene Djevice Marije, sv. Josipa i sv. Antuna postigao je prodanu nakladu od 70 tisuća primjeraka. I druga kapucinska izdanja prodavala su se u velikim nakladama.

Crkva je prvotno građena prema nacrtu koji je kao izvedbeni inženjer potpisao Giovanni Maria Curet, a temeljni kamen blagoslovio je 11. veljače 1904. senjski i modruški ili krbavski biskup Antun Maurović. Donja kriptna, posvećena Blaženoj Djevici Mariji Majci Duša u Čistilištu, građena je od 1904. do 1907. godine, a veliki oltar u njoj posvetio je krčki biskup Antun Mahnić. Posveta glavnog oltara održana je 10. veljače 1908. stoga što je dan kasnije bila sahrana senjsko-modruškog biskupa Antuna Maurovića. Idući dan, na blagdan Gospe Lurdske, oko 12 tisuća vjernika išlo je u procesiji povodom svečanosti posvete. Crkva Majke Božje Lurdske građena je, uz prekide, tri desetljeća i do danas nije dovršena.

KAPUCINI U RIJECI

Riječko je gradsko vijeće 1606. godine uputilo molbu papi Pavlu V. za osnivanjem kapucinskog samostana, a Ferdinand II. otkupio je od riječkih augustinaca imanje s kapelom sv. Augustina. Car je to zemljište 1609. godine darovao kapucinima, koji su 28. kolovoza 1610. godine u Rijeci položili temelje najstarijeg kapucinskog samostana u Hrvatskoj. Samostan s 23 ćelije podignut je uglavnom dobrotvornim priložima. Prvi darovatelji riječkog kapucinskog samostana bili su tadašnji gradski dužnosnici: Francesco Bardarino (100 lira), Battista Urbano (troje kola drva), Mattio Zeladia (500 cigli), Ascanio Jacomini (šest kola drva), dr. Barbaro (30 lira), N. N. (sto kola kamena), N. N. (20 kola dasaka), Francesco Paroblin (bačvica čavala), Andrija Španić (50 kola dasaka), Bartolo Kucich (osam lira), Franjo Dorić (vjedro vina), Giovanni Francovich (vjedro vina), Antonio Kucich (vjedro vina), Gjuro Grohovac (vjedro vina), Giovanni Logar (šest lira), Nikola Barčić (12 lira), Andrija Diminić (šest lira), Giacomo Pianzzai (25 dasaka), Gjuro Milić (1000 čavala i kola dasaka), Giovanni Antonio Paolino (šest lira), Giovanni Zanchi (60 lira) i Ferrante Capuano (10 kola drva).

Novu je crkvu sv. Augustina uz samostan 14. srpnja 1613. posvetio pulski biskup Cornelio Sozomeno (1605. – 1618.). Ubrzo nakon izgradnje samostana i crkve izbio je Uskočki rat (1615. – 1618.). Austrijski i mletački izaslanici pregovarali su o miru 1618. u riječkoj kapucinskoj kapeli, a među pregovaračima bio je i Giovanni Giacomo d'Edling, koji je tijekom pregovora preminuo te je sahranjen u riječkoj crkvi sv. Jeronima.

Samostan je bio solidno građen jer mu nisu znatnije naudili potresi koji su koncem 1750. pogodili šire riječko područje i izazvali neprocjenjive štete. Pulski biskup Andrea Balbi, Krećanin (1732. – 1771.), posvetio je u crkvi sv. Augustina oltar 15. travnja 1754. godine. Samostan i crkva pretrpjeli su štetu 3. srpnja 1813. u ratnim napadima engleske flote na francuske vojne snage koje su držale grad. Na obali nasuprot kapucinskog vrta, negdje na polovici današnjeg Trga Žabica, sagrađena je 1702. godine utvrda za topničku bitnicu, koja je 1733. ojačana. Utvrda je uklonjena 1868. nasipavanjem obale.

Novi glavni oltar u kapucinskoj crkvi bio je podignut 1830. godine, a 1870. redovnicima je oduzet dio vrta za gradnju željeznice prema Karlovcu. Nakon što je Rijeka 1787. godine pod upravom senjsko-modruškog biskupa, arhiđakon Toma de Peri 26. rujna 1789. podijelio je drevnu riječku Župu Uznesenja Marijina te je kapucinima pripala crkvena uprava nad zapadnim dijelom grada. Područje nove župe prostiralo se od Gradske ure i Lazareta sv. Karla Boromejskog te obuhvaćalo cijelo područje Brguda i Plasa. Župu su kapucini preuzeli 1. studenoga 1789. i njome su upravljali do 1807. godine, nakon čega je Rijeka do 1923. ponovo imala samo jednu župu. Nakon te godine, proglasom Isidora Saina, tada apostolskog administratora, a budućeg prvog riječkog biskupa, razdijeljena je drevna i stoljećima jedina riječka župa na pet novih: Uznesenja Marijina (Stari grad), Svih svetih (Kozala), Presvetog Otkupitelja (Mlaka), sv. Nikole (Krnjevo) i Bezgrešnog začeca Blažene Djevice Marije (Gospa Lurdska).

Hrvatske kapucine prognale su pred Božić 1922. godine talijanske okupacijske vlasti, a pripadnici toga reda talijanske narodnosti napuštaju Rijeku nakon završetka Drugoga svjetskog rata. Hrvatski kapucini počeli su upravljati župom 1948. godine, ali u Rijeku trajno dolaze u veljači 1954. godine.

Kanonski osnutak Karmela Presvetog Srca Isusova u Gospiću

Splitsko-makarski nadbiskup Zdenko Križić predvodio je svečanu misu u Karmelu Presvetog Srca Isusova u Gospiću, a nakon evanđelja dijecezanski upravitelj mons. Richard Pavlič pročitao je dekret kojim se dana 25. siječnja 2024. godine u Gospiću kanonski osniva Samostan Karmel.

U skladu s br. 39. Cor Orans Sveta Stolica dobila je zahtjev s. Teodore od Kraljevstva Trojedinog Boga (Teodora Lešić), časne Majke samostana u Levanjskoj Varoši koji utemeljuje Samostan Presvetog Srca Isusova u Gospiću, da ga Sveta Stolica osnuje u samostojni samostan. Primivši mišljenje tadašnjeg gospićko-senjskog biskupa Zdenka Križića, koje je uputio Dikasteriju za ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života (Br. 356/2023. od 16. rujna 2023. godine), te čuvši i ostala predviđena mišljenja (Cor Orans 38), Dikasterij za ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života dopustio je kanonski osnutak Karmela Presvetog Srca Isusova u Gospiću.

Nadbiskup Križić propovijed je započeo govorom o ustanovljenu samostana kao važnog događaja te ga povezao s blagdanom obraćenja sv. Pavla. Spome-

nuo je kako su mnogi sveti prije obraćenja živjeli „svakakvim“ životom, ali Crkva uzima obraćenje sv. Pavla kao paradigmu. „Od Pavla progonitelja dobili smo jednoga od najvećeg apostola naroda“, rekao je nadbiskup. Od progonitelja Pavao je postao najveći zaljubljenik u Krista: „Srce Pavlovo, Srce Kristovo!“

Važan je život od trenutka Božjeg poziva, poslanja. Taj je život u svemu suobliven s Kristovim životom. Tako se u Bibliji ne spominju životi prije Božjeg poziva, to vidimo po Abrahamu i Iliji. Kod Pavla vidimo i posebnu spremnost u pitanju: „Što trebam činiti?“ To je iskreno pitanje, pitanje spremnosti, naglasio je nadbiskup Križić.

Nastavio je opisujući Pavla kao nekoga tko osluškuje i promatra zajednicu. Pavlu se ne kaže odmah što treba činiti već „reći će ti se“. Pavao odlazi u zajednicu i mora slušati, upijati sve ono što zajednica živi, vjeruje, prema čemu ide. Pavao traži volju Božju, ide tamo gdje ga Isus šalje, gdje Isus želi da on ide. Ovo nam je jako važno svima, rekao je nadbiskup Križić, te nastavio: „Bog nam u svojoj pedagogiji ne pokazuje odmah sve. Mi idemo naprijed snagom vjere, mnoge

stvari ne vidimo dobro. Mnoge su stvari misterij, ali tu se gradi povjerenje u Boga. Tražeći Boga, učimo živjeti i učimo izvršavati volju Božju. Ova nova zajednica treba ići naprijed, ne postavljati pitanje što nas čeka sutra. Treba ići s pouzdanjem, korak po korak, bez straha. Pavao nam sam kaže kako je vjeran onaj koji vas je pozvao.“ Nadbiskup je istaknuo glavni element poziva, a taj je da „Isus ugleda“, „opazi“, „vidje“. On ne poziva nekoga usput, ne onoga kojega prvog vidi već prvo gleda i vidi ima li ta osoba sve potrebno da ispuni njegova očekivanja. U nadi da će ispuniti očekivanja, pojasnio je nadbiskup.

Zatim se obratio karmelićankama rekavši: „Svaka je od vas pozvana u tu nadi. Isus je svaku od vas vidio da može ispuniti njegova očekivanja. U toj ste nadi pozvane. Crkva ovim dekretom želi reći da ima nadu u vas i zato je važno tu nadu ispuniti.“

Zaključio je riječima kako je karmelićankama samostan od Boga dan kao novi talent koji trebaju iskoristiti kako bi njihova prisutnost bila na blagoslov i znak Božje prisutnosti.

Susret medijskih djelatnika

Susret medijskih djelatnika s područja Gospićko-senjske biskupije održan je 20. siječnja u dvorani Biskupskog ordinarijata u Gospiću.

Prisutni su bili biskupijski i župni suradnici u pisanju vijesti, uređivanju mrežnih stranica, župnih, tjednih, mjesečnih i godišnjih listova te urednici i novinari različitih mrežnih portala.

Susret je organizirao Odbor za medije Gospićko-senjske biskupije. Predavanje o temi „Novinarstvo u službi istine: širenje dezinformacija radi senzacije“ održala je Lana Ciboci, koja predaje na Veleučilištu Edward Bernays, Hrvatskim studijima te na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Na početku susreta Mišel Grgurić pozdravio je prisutne. Spomenuvši poruku pape Franje za 48. Svjetski dan sredstava društvene komunikacije 2014., naglasio je kako danas živimo u svijetu koji postaje sve „manji“ i gdje bi se stoga moglo činiti da nam je svima lakše jedni drugima biti bližnji. „U tome svijetu mediji nam mogu pomoći osjetiti se bliže jedni drugima i stvoriti nov osjećaj jedinstva ljudske obite-

liji koji potiče na solidarnost i ozbiljno uzimanje za dostojanstveniji život. Dobra komunikacija pomaže nam da se sve više jedni drugima približimo i bolje se međusobno upoznamo, da budemo više ujedi-

njeni kako bismo i mi po svojim djelima bili prepoznati i kako bi ta djela govorila da smo djeca Božja.“

Nakon kancelara Grgurića predavanje je održala Lana Ciboci Perša ukazujući na problem širenja lažnih vijesti i dezinformiranja te prisutnima pojasnila njihovu razliku: „Učinkovitost lažnih vijesti prvenstveno se ogleda u njihovoj sposobnosti oponašanja stvarnih vijesti, to jest njihovoj sposobnosti da izgledaju uvjerljive.

Kao drugo, ove lažne, ali uvjerljive vijesti zavodljive su u smislu da su kadre privući pažnju onih kojima su namijenjene, pribjegavajući stereotipima i predrasudama raširenim u društvu i iskorištavajući emocije koje se mogu lako i brzo pobuditi, poput tjeskobe, prijezira, ljutnje i frustracije. U širenju takvih lažnih vijesti često se pribjegava manipulativnu korištenju društvenih mreža i načina na koji one funkcioniraju. Tako se sadržaji, iako neutemeljeni, mogu toliko brzo proširiti da se i njihovim službenim opovrgavanjem teško više uspijeva popraviti nanesenu štetu.“

Dezinformacije bi pak bile lažne, zavaravajuće i izmišljene informacije koje govore o događajima koji se nikad nisu dogodili ili kojima se prenose izjave koje nikad nisu izrečene. Netko ih je namjerno proizveo i plasirao u medije s ciljem stjecanja ekonomske koristi ili namjerna zavaravanja javnosti.

Na kraju je kratko izvješće biskupskog Tiskovnog ureda iznijela voditeljica Valentina Borovac.

Milost na milost

Piše:
Daria
Ljevar

Znam da nije lako ponovno krenuti u pustinju i da sve što napišem može zvučati kao već dobro poznato, jer toliko je korizmi iza nas i ponekad se pitam izademo li uopće potpuno iz svojih pustinja tijekom vremena kroz godinu. Ipak mislim da Bog ne bi dopustio da se nešto ponavlja kad to ne bi imalo smisla. Kako se ne bih ponavljala, ispričat ću vam jednu zgodu.

Bio je utorak. Pokisla sam pošteno i nisam promijenila jaknu prije odlaska na klanjanje. Planirala sam se ispovijediti i cijelo vrijeme bila "u niskom startu" poči do ispovjedaonice u kojoj nije bilo svjetla. Bivalo mi je sve hladnije i shvatila sam da više ne znam što sam htjela ispovjediti i nakraju nisam otišla. Kasnije sam saznala da je svećenik, dok nije bilo svjetla u ispovjedaonici, bio nedaleko iza mene i čekao hoću li doći, a ranije mu ničim nisam dala naslutiti da se želim ispovjediti.

Nerijetko od snažnih liturgijskih vremena imamo potrebu raditi neke velike filozofije, tražiti što ćemo činiti kako bismo nešto postigli, postali drugačiji, Bogu se sviđjeli ili tko zna što uspjeli. A Bog najčešće očekuje ono najjednostavnije i ništa više. Nakon ove zgodu razmišljala sam kako je dobro što Bog poznaje potrebu naših srdaca i kako mu je stalo i koliko ga je briga za svako srce i koliko želi da svakome bude najbolje. Baš zato dopušta ponavljanje pustinja i korizmi, da bismo ga konačno prihvatili kao Brijznoga Boga, Boga Oca koji hoće da se svi spase. Spasiti se znači biti svet, sveti ćemo postati ako se posvetimo u svakodnevici, a posvetiti ćemo se budemo li se susretali sami sa sobom, s bližnjima i Bogom.

Sveti Nikolaj posjetio ukrajinske izbjeglice u Caritasu

U Velikoj dvorani Caritasa Riječke nadbiskupije u utorak 12. prosinca u obiteljsko – blagdanskoj atmosferi djelatnici nadbiskupijskog Caritasa organizirali su za izbjeglice iz Ukrajine, o kojima skrbi ova karitativna ustanova, program proslave sv. Nikolaja. Prigodan program sastojao od pjesme, plesa i recitacija koje su pripremili su najmlađi Ukrajinci o kojima od početka rata skrbi Caritas, a sv. Nikola razveselio je ukrajinsku djecu slatkim darovima. Događaj su svojim dolaskom podržali riječki nadbiskup Mate Uzinić, dušobrižnik za izbjeglice iz Ukrajine, Andrija Savjak i generalni vikar Križevačke eparhije, Vladimir Simunović.

Nadbiskup je ovom prigodom kazao da nas proslava blagdana sv. Nikole približava Božiću. On daruje, ali i pokazuje na onaj pravi dar – da postanemo dar jedni za druge, poručio je te potaknuo sve da po uzoru na ovoga sveca uče kako pokazivati na taj dar. Nadbiskup je molio i za mir u Ukrajini kako bi se svi sretno mogli vratiti svojim kućama i čestitao svima blagdan sv. Nikole i nadolazeći Božić.

Nakon nadbiskupovog obraćanja, uslijedila je molitva koju su predmolili dušobrižnik za izbjeglice iz Ukrajine, Andrija Savjak i generalni vikar Križevačke eparhije, Vladimir Simunović, a potom i program kojega su pripremili Ukrajinci. Dječji zbor na ukrajinskom jeziku otpjevao je "Pjesmu o sv. Nikoli", a prisposobu o sv. Nikoli ispričale su odgojiteljice Razvojnog integracijskog centra 'v. Vid'. Po završetku programa djeca su dočekala sv. Nikolu koji ih je razveselio darovima.

Online seminar gregorijanskih napjeva

U tijeku su prijave na online predavanja gregorijanskog pjevanja korizmenih napjeva kako bi se bolje pripremili za nadolazeću korizmu i Uskrs. Predavanja su besplatna, a organizira ih Nadbiskupijska škola za crkvenu glazbu u Rijeci.

Tečaj je otvoren svim crkvenim pjevačima, sviračima i župnim glazbenim animatorima.

Predavač je mr. sc. Andrejka Srdoč Geraci, diplomirani teolog i crkveni glazbenik, te voditeljica Nadbiskupijske škole za crkvenu glazbu.

Predavanja će biti održana subotom od 10:30 do 12.00 preko poveznice Google Meet.

Program:

24. veljače Hosana Davidovu Sinu, Židovska su djeca (Cvjetnica),
Gdje je ljubav i Divnoj dakle (Veliki četvrtak)

9. ožujka Evo drvo križa, Muka po Ivanu, Sveopće molitve (Veliki petak)

16. ožujka Hvalospjev uskrsnoj svijeci (Velika subota)

Posljednica Žrtvi Uskrsnici (Uskrs)

Posljednica Dođi Duše Presveti (Duhovi)

Uvjeti upisa: dobar sluh i osnovno poznavanje nota.

Materijal: Pjesmarica Pjevajte Gospodu pjesmu novu.

Prijave: do 20. veljače na email: crkvena.glazba.ri@gmail.com

Verbum

Zvezdan Linić: Dragocjen si u Božjim očima

Poticajne meditacije i molitve predanja

Bog neće nikada zatajiti...

On je Otac koji ljubi i kada mi sami nismo dostojni njegove ljubavi.

On je Otac koji nas voli i kada mi sami sebe ne volimo.

Bog je Otac vječni koji nas neprestano uvjerava da smo mu dragocjeni i da nas ljubi.

Najljepše meditacije i molitve fra Zvezdana Linića, među kojima su i one dosada neobjavljene, sabrane su u ovoj jedinstvenoj knjizi koju je priredio poznati književnik Stjepan Lice – fra Zvezdanov prijatelj i jedan od najboljih svjedoka njegova predanog svjedočenja Božje ljubavi i blizine.

Ponirući u ove meditacije, doživjet ćete da je Bogu stalo do vas, da vas on ljubi i onda kada biste htjeli pobjeći od njegove ljubavi i da vas prihvaća kao svoju predragocjenu djecu. Ovo iskustvo Božje ljubavi oslobodit će vas lažnih slika o Bogu i pomoći vam da otvorite svoje srce Onome koji vas jedini može ispuniti i za kojim cijeloga života čeznete. Fra Zvezdanovi poticaji donijet će vam ohrabrenje i utjehu te postati svakidašnji podsjetnik na radost koju Bog daruje svima koji mu povjeravaju svoj život.

ZVEZDAN LINIĆ

DRAGOCJEN SI U
BOŽJIM OČIMA

POTICAJNE MEDITACIJE
I MOLITVE PREDANJA

2024

Marijana Medanić nova je ravnateljica Caritasa Riječke nadbiskupije

Vjeroučiteljica Marijana Medanić nova je ravnateljica Caritasa Riječke nadbiskupije. Primopredaja službe dosadašnje ravnateljice Marije Faustine Kovačević i nove ravnateljice izvršena je u 17. siječnja u prostorima nadbiskupijskog Caritasa, uz nazočnost riječkog nadbiskupa Mate Uzinića te djelatnika i volontera Caritasa Riječke nadbiskupije.

Nadbiskup je, uputivši zahvale dosadašnjoj ravnateljici, poručio da je prihvativši službu prije pet godina, u malenosti i strahu dopustila Gospodinu da joj pomogne u duhovnom rastu, Kristu da djeluje i dotakne i druge putem ove važne karitativne ustanove. Novu ravnateljicu ohrabrio je u poslanju koje će obavljati i kao primjer naveo iz liturgije toga dana čitanje Prve knjige o Samuelu (1Sam 17,32-33.37.40-51) o borbi Davida i Golijata. David se

stavio u ruke Božje i nadjačao Golijata. U tom smislu poručio joj je da nije sama u svojoj novoj službi te da će imati podršku Boga, ali i djelatnika, volontera, kao i nje-ga samoga.

Nova ravnateljica diplomirala je 1999. godine na Teološkom fakultetu u Rijeci. Do preuzimanja ove službe, radila je u Elektroindustrijskoj i obrtničkoj školi. Tu je, osim nastave, obavljala i razredničke poslove te sudjelovala u brojnim projektima i aktivnostima za unapređenje škole. U kratku je obraćanju Medanić zahvalila nadbiskupu na ukazanom povjerenju i dosadašnjoj ravnateljici rekavši da je tijekom svog petogodišnjeg mandata donijela brojne pozitivne promjene i modernizirala djelovanje ove karitativne ustanove. Budućim suradnicima, djelatnicima i volonterima zahvalila je što su svojim zala-

ganjem održali i održavaju ovu karitativnu ustanovu te izrazila nadu da će zajednički nastaviti to činiti i u mandatu koji je započela.

Nakon primopredaje službe nadbiskup je blagoslovio prostore nadbiskupijskog Caritasa i Ureda za obitelj Riječke nadbiskupije, uz sudjelovanje voditelja Ureda Ivana Nikolića. Tom je prigodom poručio da je privilegija i milost raditi u Caritasu jer ono što je kršćanima dužnost činiti u životu, djelatnicima Caritasa je i profesija. Gospodin nas neće pitati jesmo li išli redovno na misu, iako je i to važno, nego jesmo li prepoznali Krista u braći i sestrama i pomogli im kada im je pomoć bila potrebna. Na poseban način riječi zahvale uputio je svim volonterima bez kojih Caritas ne bi postojao i potaknuo sve da im 'caritas' bude život, a ne samo profesija.

Susret volontera župnih Caritasa i stipendije učenicima

U dvorani Caritasa Riječke nadbiskupije na Škurinju 16. prosinca održan je susret volontera župnih Caritasa. Susret je započeo uvodnim pozdravom ravnateljice nakon čega je uslijedilo predavanje psihijatra Edvina Brenka o ophođenju s ranjivim skupinama korisnika. Zaključen misnim slavljem, koje je predvodio riječki nadbiskup Mate Uzinić i tom prigodom uručio Caritasove stipendije učenicima i studentima, te zahvalio volonterima nadbiskupijskog Caritasa.

Na početku propovijedi, nadahnut evangeoskim ulomkom, nadbiskup Uzinić govorio je o neprepoznavanju Ivana Krstitelja kao proroka i Kristove božanske prisutnosti te naglasio važnost prepoznavanja u prvome redu samoga Isusa u da-

našnjem vremenu, a onda i suvremenih proroka koji govore i usmjeravaju k Bogu.

„Gdje i kako danas Isusa osobito trebamo prepoznati? Isus nam je to sam rekao: ako ga nismo prepoznali i poslužili, onda na nov način ponavljamo onu odbačenost, razapinjanje Sina Čovječjega u braći i sestrama u kojima ga nismo poslužili“, kazao je Uzinić.

U nastavku propovijedi nadbiskup se osvrnuo na misli iz kateheze pape Franje koji je ukazao na brojne vidike Božjega milosrđa i potaknuo na prepoznavanje i zahvalnost za primljena dobročinstva kako bismo, potaknuti vlastitim iskustvom primljenog milosrđa, i sami mogli biti živi Caritas prema drugima.

„Caritas je način života. Biram živjeti kao milosrdan, kao onaj koji čini djela lju-

bavi ili izabirem živjeti kao onaj koji nije milosrdan i koji ne želi iskazati ljubav.

Milosrđe ima oči da vidi, uši da čuje i ruke da pridigne pale. Zato su važni župni Caritasi i vi koji u njima djelujete. Kako doći do onih kojima je uistinu potrebna pomoć ako ne preko vas koji ste im stvarno blizu, koji s njima živite? Djela milosrđa nisu teorijske teme nego konkretna svjedočanstva koja nas obvezuju da zasučemo rukave i ublažimo patnju“, istaknuo je Uzinić te poručio voditeljima i volonterima župnih Caritasa da se uvijek beskompromisno stavljaju u službu braći i sestrama u potrebi te daju prostora maštovitosti ljubavi kako bi mogli otkrivati inovativne i kreativne načine djelovanja te posvjedočiti da Isus ljubi svakoga čovjeka i da je svaka osoba jedinstvena i vrijedna.

S nama nisi sam

Projektom je obuhvaćeno 35 osoba starije životne dobi u riziku beskućništva, kao i 20 beskućnika.

Projekt "S nama nisi sam – program dnevnog centra za beskućnike i osobe starije životne dobi u riziku beskućništva", financiran sredstvima Europske unije – Europski socijalni fond, Depaul Hrvatska provodi od prosinca 2021. godine. Koncem druge projektne godine, održana je 16. prosinca u prostoru Dnevnog centra Kuća utočišta kojeg vodi Depaul Hrvatska, konferencija za medije tijekom koje je voditeljica Udruge, Veronika Mila Popić, predstavila njegove rezultate. Projekt je vrijedan 129.192,31 eura i dio je poziva Unaprjeđenje postojećih i širenje usluga izvaninstitucionalne skrbi na području odabranih urbanih aglomeracija/područja Osijek, Pula, Rijeka, Slavonski Brod, Split, Zadar i Zagreb. Projektni partneri Depaul Hrvatske su Grad Rijeka i Dom za starije osobe Volosko.

Predsjednica Udruge istaknula je da je povećan broj beskućnika i osoba u riziku od dugotrajnog siromaštva, koje u velikoj mjeri čine osobe starije životne dobi, potaknuo je Depaul Hrvatsku na poduzimanje konkretnih aktivnosti na području grada Rijeke. Naglasila je da su rezultati projekta ostvareni te da je njime obuhvaćeno 35 osoba starije životne dobi u riziku beskućništva, kao i 20 beskućnika. Ukupan broj osoba za koje Depaul Hrvatska skrbi, a podatci su iz 2023. godine, iznosi više od 230 na godišnjoj bazi. Usluge se pružaju preko više programa, od kojih

je središnji Dnevni centar Kuća utočišta, cjelodnevni boravak, u kojem je moguće primiti temeljne usluge i specijalizirane usluge – cjelovitu pomoć. Projektom "S nama nisi sam" svakodnevna skrb u Dnevnom centru je značajno poboljšana uvođenjem dodatnih usluga stručnog tima (vozač, njegovatelj, psihijatar, psiholog, socijalni radnik, medicinska sestra) koji je također mobilan te sudjeluje i u aktivnostima na terenu, uz dodanu vrijednost ostvarenu angažmanom volontera, kojih je u 2023. godini bilo više od 100. Projekt je dijelom omogućio i nabavu vozila za pružanje izvaninstitucijskih socijalnih usluga, programa, mjera i aktivnosti. Značajan dio projekta su bile edukacije korisnika, provoditelja programa, ali i događaji usmjereni široj javnosti s ciljem podizanja svijesti o problemu beskućništva povezanog sa starijom životnom dobi.

Krajnji učinak ovakvog oblika skrbi je smanjenje broja korisnika usluge smještaja kao institucijskog oblika skrbi izvan vlastite obitelji, te unaprjeđenje kvalitete izvaninstitucijskih socijalnih usluga. Na kraju konferencije Popić je izrazila zadovoljstvo povećanjem kvalitete pružanja usluga koja je ostvarena tijekom provedbe ovog projekta, čime je prevenirana institucionalizacije za osobe u riziku beskućništva starije životne dobi, a i pružena izravna pomoć osobama s problemom beskućništva.

Studentice psihologije posjetile Dom za osobe s demencijom

Studentice diplomskog studija psihologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci, u sklopu kolegija Odabrana poglavlja iz neuropsihologije, s voditeljicama kolegija, profesoricama Mladenkom Tkalčić i Alessandrom Pokrajac Bulian, posjetile su 26. siječnja caritasov Cjelodnevni boravak Doma za dementne u Rijeci.

Dočekala ih je privremena ravnateljica Kristina Klanac Badovinac koja ih je upoznala s ustrojstvom i radom ove socijalne ustanove koju je osnovao nadbiskupijski Caritas. Studenticama je ovo bila prilika za terensku nastavu tijekom koje im se pružila mogućnost za opažanje i razgovor s korisnicima. Početak je ovo suradnje koja će, kako je kazala ravnateljica Doma, omogućiti studentima da izravnim kontaktom s osobama oboljelim od demencije unaprijede obrazovanje na polju kolegija Odabrana poglavlja iz neuropsihologije.

Donacija računala

Austrijska organizacija "PCs für Alle", posredstvom organizacije "SOS Balkanroute", prepoznala je karitativni rad Caritasa Riječke nadbiskupije zbog čega su donirali 30 opremljenih računala za djecu slabijeg imovinskog statusa koju nadbiskupijski Caritas ima u svojoj evidenciji. Donaciju je 21. prosinca u prostorima nadbiskupijskog Caritasa ravnateljici, Mariji Faustini Kovačević, uručio Petar Rosandić osnivač SOS Balkanroute-a. Uz ravnateljicu Caritasa, uručenu donaciju nazočili su voditeljica projekata nadbiskupijskog Caritasa, Šarbela Miočić i djelatnik Caritasa, Damir Selimović.

Nuncij kod dominikanaca: moć je u služenju

Na svetkovinu Bogojavljanja 6. siječnja u crkvi svetog Jeronima u Rijeci kod braće dominikanaca, misu je predslavio apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj Giorgio Lingua. Uz svetkovinu s Bogojavljanja okupljenima je poručio da će im se Bog uvijek očitovati ako budu imali ljubavi jedni za druge. Na kraju misnog slavlja Ivan Dominik Iličić, starješina riječkog dominikanskog samostana, pozdravio je sve prisutne i zahvalio na osobit način nunciju i članovima zajednice Vjera i svjetlo, koji su uprisutnili čitanje svetog evanđelja odjeveni u biblijske likove. Također je na poseban način zahvalio i mladima iz Zajednice dominikanske mladeži blaženi Pier Giorgio Frassati i korisnicima prihvatilišta za beskućnike Ruže svetog Franje i svim prisutnima zaželio da im se Bog sve dublje objavi u njihovim životima kako bi se preko njih mogao objavljivati i drugima, osobito onima koji su u različitim egzistencijalnim potrebama te teško preživljavaju na raznim društvenim periferijama.

Nuncij Lingua u upućenoj je homiliji aktualizirao kralja Heroda i njegov strah od gubitka vlasti usporedivši ga s današnjim moćnicima ovoga svijeta koji mogu lako upasti u zamku da umjesto služenja, vladaju narodom i iskorištavaju ga. Vjernike je pozvao da u tami ovoga svijeta gledaju svjetlo koje dolazi od Boga koji je objavio svoju moć upravo u služenju.

Naglasio je da je Bog za svoje rođenje izabrao logiku koja ide protiv naših očekivanja te je, umjesto rođenja u palači u Je-

ruzalemu, izabrao štalicu u Betlehemu pri čemu je citirao papu Franju rekavši da je Bog umjesto središta izabrao periferiju.

Sve prisutne pozvao je da pokušaju što bolje slušati glas savjesti nastojeći ga prosvjetliti svjetlom vjere i pronaći što bolji sklad vjere i razuma što će biti u konačnici uzrok velike radosti.

Mali pjevači

Mali pjevači, voditelji i roditelji okupili su se 17. prosinca u župnoj crkvi sv. Ivana Krstitelja (Škurinje) na 21. Smotri dječjih župnih zborova. Božićne pjesme pjevali su mališani iz 15 zborova te u svoje župe ponijeli Betlehemske svjetlo koje su Katolički skauti donijeli u župu Škurinje. Susret je, kao i obično, organizirala Nadbiskupijska škola za crkvenu glazbu s voditeljicom Andrejkom Srdoč Geraci. Malene i one velike došao je poslušati i riječki nadbiskup Mate Uzinić te uživao u veseloj i raspevanju ozračju. Nakon što je župnik Ivan Nikolić na početku susreta pročitao evanđelje o Ivanu Krstitelju, koji je glas koji naviješta Krista, nadbiskup je pohvalio malene pjevače što svojim glasovima također naviještaju i slave Boga, a voditelje zborova podržao u njihovu radu s djecom.

Nastupili su: Ujedinjeni dječji zbor „Omnia Deo“ iz župa Crikveničkog dekanata, Dječji župni zbor „Maranatha“ iz župa Jadranovo, Dramalj, Šmrika i Križišće te Dječji župni zbor „Sveti Dominik Savio“, Bribir, pod vodstvom sestara iz zajednice Omnia Deo, Dječji župni zbor „Sv. Mala Terezija“, Novi Vinodolski, pod vodstvom Martine Matejčić, Dječji zbor „Zvuk i pokret“, Kantrida, pod vodstvom Natalije Brusić Botić, Dječji zbor „Ljiljani“, OŠ „Turnić“, pod vodstvom Vesne Rabak, Dječji župni zbor „Mališani svete Katarine“, Lokve, pod vodstvom Tajane Jauk, Dječji župni zbor „Božje ovčice“, Sr-

doči, pod vodstvom Anamarije Šarlija, Dječji župni zbor „Djeca Karmela“, Donja Drenova, pod vodstvom Maje Barbarić i Kristiana Iskre Dječji župni zbor sv. Izidora, Skrad, pod vodstvom Katarine Bertović, Dječji župni zbor „Božji slavuj“, Pehlin, pod vodstvom s. M. Gabrijele Ikić, Dječji župni zbor „Prvopričesnici Župe sv. Ivana Krstitelja“, Škurinje, pod vodstvom Magdalene Mijatović, Dječji župni zbor Srca Isusova, Zamet, pod vodstvom Julije Božić i Mate Samardžića, Dječji župni zbor „Nebeske iskrice“, Viškovo, s voditeljicom Karlom Mišković, Školski zbor Katoličke OŠ „Josip Pavlišić“ s voditeljicom Larom Pecman.

Voditeljica programa i Nadbiskupijske škole za crkvenu glazbu Srdoč Geraci, zahvalivši svima koji su se odazvali pozivu na smotru, djeci i njihovim voditeljima pjevanja, podsjetila je na važnost uključivanja djece i mladih u crkveno pjevanje. Kako bi se pospješilo i motiviralo uključivanje djece i mladih u župnu zajednicu, prije 20 godina Katehetski ured pokrenuo je ovu inicijativu Smotre dječjih župnih zborova u katedrali sv. Vida. Kasnije se smotra, zbog velikog broja djece, preselila u kapucinsku crkvu. Susret dječjih župnih zborova svake se godine održava u vremenu došašća te je povezan s dolaskom Betlehemske svjetla, koje svečano donose Katolički skauti. Smotra nije natjecateljskog karaktera nego se želi naglasiti važnost liturgijskog pjevanja u župnim zajednicama.

Žive Jaslice u Križišću

Prredba se sastojala od četiri evanđeoska događaja: dolaska Josipa i Marije u Betlehem, navještaja pastirima, pohoda pastira i pohoda kraljeva, tj. mudraca, novorođenom Djetetu.

U primorskom mjestu Križišće u nedjelju 24. prosinca postavljene su žive Jaslice. Povod i nadahnuće bila je 800. obljetnica prvih živih Jaslica koje je sv. Franjo Asiški postavio u talijanskom gradiću Grecciu.

Božićna misa slavljena je u 20 sati u župnoj crkvi Presvetog Srca Isusova tijekom koje je kršten mali dječak Tin iz Šmrike, koji je ujedno preuzeo ulogu djeteta Isusa u živim Jaslicama. Tu se večer, uz domaće žitelje, u Križišću skupilo mnoštvo ljudi iz Šmrike, Kraljevice, Crikvenice i gostiju iz daljnjih krajeva, a događaj je pohodio i gradonačelnik Kraljevice. Sve u svemu više od 300-tinjak duša na opće iznenađenje okupljenih.

Na inicijativu domaćeg župnika Gorana Casalonge, spontana organizacija dovela je do realizacije jedne predivne večeri. Žive Jaslice plod su truda župljana župa Križišće i Šmrika, KUD-a „Eugen Kumičić“, farme magaraca OPG Lucić i ljudi dobre volje, koji su se organizirali desetak dana uoči same proslave bez ikakve financijske pomoći, uz osobne žrtve i besplatnost. U sve to uključila su se i sama djeca i mladi iz župa te su u priredbi oživotvorili Betlehem u župnoj staji koja je za tu prigodu uređena u prvotnu svrhu.

Priredba se sastojala od četiri evanđeoska događaja: dolaska Josipa i Marije u

Betlehem, navještaja pastirima, pohoda pastira i pohoda kraljeva, tj. mudraca, novorođenom Djetetu. Zborovi župa Križišće i Šmrika uveličali su događaje živom pjesmom između scenskih dijelova, a pjevanju se pridružio i okupljeni narod. Koreografski dio priredbe preuzeli su na sebe članovi KUD-a „Eugen Kumičić“ iz Križišća i drugi župljani, prostorno uređenje zajednički je ostvareno uz pomoć župljana župa Križišće i Šmrika, a domaće životinje nesebično je ustupila farma magaraca OPG Lucić iz Šmrike dok je ozvučenje događaja omogućila tvrtka TD Elektronik d.o.o. iz Hreljina.

Događaj su medijski popratili i najavili domaći i crkveni mediji te Grad Kraljevica i Turistička zajednica kao i HRT. Po završetku priredbe župljani su još ostali u božićnoj noći u zajedničkom slikanju s domaćim glumcima i malim Tinom uz okrepku koju su priredili članovi župnog pastoralnog vijeća, koju su činile domaće fritulice, kuhano vine i čaj. Ova noć u Križišću, ispunjena radošću, lijepim vremenom i mirom na trenutak je učinila svijet boljim mjestom te nam podarila trenutke zajedništva i ljubavi prema Bogu i čovjeku.

Goran Casalonga

Raspjevani Božić u hospiciju

Učenici riječke Katoličke osnovne škole „Josip Pavlišić“ zapjevali su 22. prosinca pod prozorima hospicija „Marija Krucifiksa Kozulić“ kako bi korisnicima i djelatnicima donijeli božićnu radost i čestitali Božić. Slušajući raspjevane dječje glasove, korisnicima hospicija ozarila su se lica, a koji su mogli, promatrali su ih iz svojih kreveta ili balkona i zapjevali s njima.

Riječki nadbiskup Mate Uzinić prije toga obišao je bolesnike u njihovim sobama, ohrabrio ih i čestitao im Božić te blagoslovio one koji su htjeli primiti blagoslov. Nakon toga pridružio se ra-

spjevanim učenicima i njihovim profesorima i pohvalio njihovo dobro djelo. Potaknuo ih je da na isti način nastave svoj život, pomažući drugima. Istaknuo je kako hospicij upućuje i na poruku vječnog života u Kristu. „Ovaj hospicij mjesto je u kojemu možete reći da život ne prestaje smrću. A vjerujemo da život ne prestaje ako živimo i nastavljamo živjeti u ljubavi i živjeti za drugoga.“ Nadbiskupu je zahvalila ravnateljica hospicija Leopolda Ivković, a djeca iz škole u susjedstvu došla su predvođena učiteljima i ravnateljicom Jasnou Buketa.

Želim govoriti onima koji su kreatori politike u našem društvu, koji upravo svojim ponašanjem prema demografskom pitanju često pokazuju da ne žele služiti ovom narodu i njegovom dobru nego nekim svojim partikularnim interesima. To nije pitanje ove ili one stranke ili jednog mandata na vlasti, to je pitanje koje nadilazi jedan mandat i o kojem ovisi budućnost svih nas.

Dar života je radosna vijest

“**V**jerujem da ćete se svi složiti da se, unatoč teškoćama, isplati živjeti i štiti život od začeca do prirodne smrti. Ono što je zadaća nas kršćana je to učiniti radosnom vijesću. Jer to jest Isusova radosna vijest”, rekao je nadbiskup Mate Uzinić na misi

Dana života 4. veljače u župnoj crkvi na Škurinju. Pod misom je krstio malenog Mateja, 4. dijete u obitelji Komljen te pozvao vjernike da budu otvoreni životu jer to je dar i blagoslov. Danom života započeo je Tjedan ZA obitelj Riječke nadbiskupije.

Nadbiskup je u propovijedi istaknuo kako je važno govoriti o zaštiti života, ali još je važnije činiti. „Evangelje se najbolje svjedoči kada se živi.“ Poziv na zaštitu života i spremnost na služenje uputio

je, osim vjernicima, i svim subjektima društva, posebno političarima. „Želim govoriti onima koji su kreatori politike u našem društvu, koji upravo svojim ponašanjem prema demografskom pitanju često pokazuju da ne žele služiti ovom narodu i njegovom dobru nego nekim svojim partikularnim interesima. To

nije pitanje ove ili one stranke ili jednog mandata na vlasti, to je pitanje koje nadilazi jedan mandat i o kojem ovisi budućnost svih nas. Zato bi danas zamolio Gospodina, radujući se s obitelji Komljen i vašom župnom zajednicom da ozdravi „Petrove punice“ u nama, u našem društvu, da nas dotakne, da nas podigne i osposobi za služenje. Ne bilo kakvo služenje nego onakvo kakvo je njegovo bilo. Do kraja, iz ljubavi, do dara života za braću i sestre.“

Zaključio je tako propovijed u kojoj je protumačio nedjeljno evanđelje koje govori o ozdravljenju Petrove punice. Kada je Petar doveo Isusa u svoju kuću i obitelj, njegova punica nije bila s njima, imala je ognjicu i nije ih poslušila. „Neki tumače da je zapravo bila ljuta što je Petar ostavio ženu i djecu i krenuo za nekim lutajućim propovjednikom. I još dovodi tog čovjeka u kuću. Ljudskom logikom imala je potpuno pravo biti ljuta i nije ih htjela poslušiti“, rekao je nadbiskup te objasnio kako je susret s Isusom ipak doveo do ozdravljenja. „Potrebno je da i nama, kao i Petrovoj punici, dođe Isus, da nas ozdravi.“

Nadbiskup je istaknuo kako i danas ima takvih „punica“, odnosno osoba koje iz svojih sebičnih razloga nisu spremne na služenje. „To smo svi mi na svoj način kad ne želimo služiti i kad svoju ljudsku logiku pretpostavljamo Božjoj.“ Punica može biti osoba koja s kritikom komentira obitelji s više djece ili s druge strane osoba koja pokazuje nerazumijevanje ako neka obitelj nema ili ne može imati djecu. Najveća odlika takvih metaforičnih „punica“ je ne željeti služiti, objasnio je nadbiskup. „To je najveći problem kada je riječ o otvorenosti životu i zaštiti života. I to je u pozadini glavni problem vrlo teške demografske situacije u kojoj se nalazimo.“

Poziv na sudjelovanje u programima Ureda za obitelj u Tjednu za obitelj, na kraju mise je uputio predstojnik Ureda i župnik Škurinja Ivan Nikolić.

Već desetu godinu Dan života i Dan braka, prve dvije nedjelje u veljači, nadbiskupijski Ured za obitelj spaja u Tjedan ZA obitelj te u tim danima nudi više sadržaja i susreta koji su posvećeni obitelji. Edukativni i molitveni susreti obitelji bili su organizirani u župama, a održana je i tribina pod naslovom „Uloga vjernika laika u katehetskim naporima župne zajednice“, na kojoj je predavanje održao Nikola Vranješ. Tjedan ZA obitelj završen je proslavom Dana braka i blagoslovom bračnih parova uz obnovu bračnih zavjeta na nedjeljnim misama.